

BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

TILL

STADGA

ANGÄENDE

EFTERSÖKANDE OCH BEARBETANDE AF STENKOLSFYNDIGHETER

AFGIFNA DEN 13 JUNI 1885

AF

ÖERTILL I NÅDER FÖRORDNADE KOMITERADE

STOCKHOLM

TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET

1885

TILL KONUNGEN.

Genom nådigt bref den 9 Maj 1884 har Eders Kongl. Maj:t, med tillkännagifvande att Riksdagen i hufvudsakliga delar godkämt ett af Eders Kongl. Maj:t framlagdt förslag till grufvestadga,

enligt hvilket lagstiftningen angående stenkolsindustrien skulle varda skild från den öfriga grufvelagstiftningen, behagat uppdraga åt undertecknade att, efter utredning af alla på frågan inverkan omständigheter, uppgöra förslag till nödiga lagstadganden rörande villkoren för stenkolsfyndigheters eftersökande och bearbetande.

Till fullgörande af berörda nådiga uppdrag hafva komiterade sammanträdt dels i Stockholm och dels i Helsingborg, äfvensom i sammanhang med vistelsen i sistnämnde stad besökt de i trakten deromkring belägna stenkolsgrufvor; och få komiterade, med anmälan att komiténs arbete denna dag afslutats, härmed till Eders Kongl. Maj:t i underdånighet öfverlemna betänkande och förslag till stadga angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.

En af undertecknad Anders Persson afgifven reservation bifogas.

Underdånigst

Magnus Hallenborg.

Edvard Erdmann.

H. W. Hultberg.

Anders Persson.

P. Petersson.

G. Louis De Geer.

Stockholm den 13 Juni 1885.

Att stenkolsfyndigheter förekomma i Skåne har varit känt sedan lång tid tillbaka. Första upptäckten lär hafva skett vid Helsingborg, troligen derigenom att ett kollager påträffades å hafsbottnen vid lågt vatten. År 1571, då Skåne ännu var en dansk provins, erhöll bergsgesällen Melchior Huscher danske Konungens tillstånd att bryta stenkol såväl på Helsingborgs stads egor, som hvar helst de kunde påträffas. Af en år 1581 utfärdad kunglig fullmakt för en annan person att vara bergsgesäll, synes att stenkolsbrytning vid Helsingborg då egde rum och skulle fortsättas. Något egentligt grufarbete torde likväl på den tiden icke hafva kommit till stånd, utan nöjde man sig med att uppbryta och använda smärre quantiteter stenkol, som utan mycket besvär kunde åtkommas.

Under 1600-talet tillgodogjordes stenkolsfyndigheter hufvudsakligen i trakterna strax norr om Helsingborg, på Päljö och Tinkarps egor, dels af ett danskt bolag, dels sedermera af flera andra personer. De fyra män af hvilka det danska bolaget utgjordes erhöillo, genom kongl. bref af den 9 och 14 Juli 1650, tillstånd att före någon annan anlägga stenkolsverk inom Danmarks rike, jemte medgifvande att af Kronan erhålla behöfliga kronohemman samt att deras arbetare skulle »vara för skatt förskonade», dock med vilkor att, sedan två år efter verkets anläggning förflutit, bolaget skulle till Kronan erlægga hvar tionde tunna uppbrutna stenkol. Snart derefter, eller den 26 Februari 1654, utfärdade Konungen privilegium för samme fyra män, Jochim Gersdorff, Axel Urup, Ivar Krabbe och Otto Krag samt deras arfvingar, att på kronans grund i Skåne och på Bornholm uppsöka och bryta stenkol utan någon tiondes erläggande. Ifrågasvarande bolag synes dock icke hafva någon längre tid fortsatt kolbrytningen. Af sedermera gjorda anläggningar torde »Grefvinnan De la Gardies kolverk» vid Tinkarp hafva varit det mest betydande, ty här erhöillo, enligt uppgift, somliga år under tiden 1667—1675 ända till 18,000 kubikfot stenkol.

Först i början af 18:de århundradet synas de skånska stenkolen hafva ådragit sig en allmänare uppmärksamhet. Åren 1724 och 1727 lät nemligen Bergskollegium undersöka de gamla, då redan under åtskilliga år öfvergifna, stenkolsbrotten och år 1737 bildades af bergmästaren Anton

Swab, geschwornern vid Stora Kopparberget Erik Stockenström samt konsultn Jonas Ahlström ett bolag för idkande af stenkolsbrytning i trakten af Helsingborg. Den 18 Februari sistnämnda år erhöles Swab och hans medintressenter af Bergskollegium privilegium att »upptaga, försöka och bearbeta de vid Helsingborg befintliga stenkolsgrufvor och brott med flera ställen, som der i orten till stenkol anledning gifver samt af dem anträffas och påfinnas kunna». Dessutom erhöles bolaget »nio års frihet från alla utskylder till kronan af sjelfva verket jemte de immuniteter samt fri- och rättigheter för sig och arbetsfolket, som lag och bergsförordningen tillstodja och förunnat». I fråga om jordegarnes andel i stenkolsbrytningen stadgades i privilegiebrevet, att, innan arbetet begyntes, skulle det äligga intressenterne att »gifva grundegaren kunskap af deras dessein samt inhemta deras utlatande, huruvida de med dem uti företagandet ville participera eller ej; och der intressenterna något hinder härvid skulle ske, hade de derom uti K. kollegium sig att anmäla, da kollegium ville lata dem vederfaras hvad Kongl. förordningarne liknätigt vore».

Detta bolag, som i Sverige införde bruket af jordborren, verkstälde under ett par års tid borrhningar inom några mils afstånd från Helsingborg samt upptäckte dervid, förutom flera smärre fyndigheter, ett stenkolslager vid Vallåkra (omkring 10 kilometer sydost från Helsingborg). Här anlades flera från en dalslutning ingående dagorter, genom hvilka den föga mer än en half fot tjocka kolflosten tillgodogjordes. Arbetet upphörde dock efter några år eller »sedan 5.000 tunnor stenkol blifvit utbrutne». (S. G. Hermelin, K. V. A. Handlingar för 1773).

Redan straxt efter upptäckten af stenkol vid Vallåkra, hade Swab hos Bergskollegium anhållit, att den honom och hans medintressenter förät medgifna rättigheten till stenkols eftersökande och upptagande, måtte utsträckas ej allenast till trakterna vid och omkring Norra Vallåkra, utan äfven till fälten deremellan och Landskrona. Bergskollegium beviljade ock, genom resolution af den 29 Mars 1738, bolaget tillstånd att »fortsätta sina försökningar efter stenkol uppå ofvannämnde ställe (Vallåkra) och äfven dem deromkring vidare utsträcka, allt som anledningarne dertill kunna gifvas». Dock skulle vederbörande jordegare på intet sätt få »derigenom förfördelas eller skada tillfogas». Med stöd häraf fortsatte bolaget sina arbeten och forskningar efter stenkol och upptäckte dervid år 1744 en i dagen utgående stenkolsrand vid den numera torrlagda Lunnoms sjö på Bosarps egor, omkring 15 kilometer öster om Helsingborg. Sedan genom borrhningar flöstens läge på föga stort djup blifvit derstädes någorlunda känt, samt äfven ett undre kollager dervid påvisats, uthöggos dagorter och anlades flera grufschakt för stenkolens tillgodogörande ur den öfre flösten. I denna grufva, som erhöles namnet Konung Adolf Fredriks stenkolsgrufva

eller stenkolsverk, bedrefs sedan kolbrytning under en lång följd af år, från 1746—1796, och dervid vunnos i allmänhet omkring 5,000 tunnor stenkol årligen, stundom mera. Kolen begagnades vid tegelbruk, stenkärlsfabriker och kalkugnar, äfvensom vid Kullens, Nidingens och Falsterbo fyrar, hvarest belysningen åstadkoms genom brinnande bål.

Som regeringen ville på allt sätt gynna uppkomsten af en stenkolsindustri inom landet, fick bolaget tid efter annan såväl penningunderstöd som andra förmåner sig beviljade. Så t. ex. förklarades i Kongl. brefvet den 3 Oktober 1741 att, med anledning af bolagets framställning om erhållande af ett årligt understöd i fem års tid af 2,000 daler silfvermynt, alla utifrån inkommande stenkol skulle beläggas med en tull af 16 öre kopparmynt för hvarje tunna, af hvilka medel bolaget skulle åtnjuta den begärda summan, hvaremot återstoden lemnades till manufakturkontorets disposition.

I ett Kongl. bref den 4 Maj 1752 tillförsäkras bolaget att framgent till nästa riksdag få behålla ett årligt anslag, då ökad till 2,500 daler silfvermynt, hvarjemte, med anledning af svårigheter för bolaget att finna afsättning för sina stenkol, landshöfdingarne i Skåne anbefallas att på tjenligt sätt förmå de af inbyggarna i provinsen, som ej bodde alltför långt från stenkolsverket, »att allt mer och mer vänja sig bruka stenkol i stället för torf och ved, på det skogarne, torfmossar och ängar ej måtte till landets obotliga skada för mycket medtagas». Vidare anbefalles Bergskollegium i samma bref att inhemta underrättelser om den fabrikation af »allehanda chymiska och andra stenkärl» som af bolaget påbörjats samt huruvida de af bolaget anträffade eldfasta ler- och stenarter kunde finna användning vid de verk, som betjenade sig af utländska leror, hvarefter Kollegium borde hos Kongl. Maj:t »föreslå någon tjenlig afgift, som kunde läggas på samma slags rå- eller beredde främmande varor.»

Bolaget gynnades vidare i fråga om skatteköp af kronohemman, såsom då Kongl. Maj:t dels i bref den 5 Oktober 1756 förklarade bolaget ega företräde framför åbon vid skatteköp af ett hemman i Hesslunda socken, dels ock i bref af den 4 Juli 1764 medgaf bolaget att utan hinder af då påbjudet inställande af skatteköpen få till skatte lösa ett antal kronohemman i Luggude och Rönnebergs härad.

År 1786 inköptes hela stenkolsverket jemte derfor gällande privilegier af statssekreteraren, friherre Erik Ruuth. Denne erhöll genom Kongl. brefvet af den 6 Maj 1788, för sig och sin rätts innehafvare, stadfästelse på de af Bergskollegium den 18 Februari 1737 och 29 Mars 1738 för det förra bolaget utfärdade privilegier »till stenkols eftersökande och upparbetande uti orten omkring Helsingborg och Landskrona, af hvilka han genom transport blifvit innehafvare». Och sedan friherre Ruuth i en till

Kollegium ingifven skrift anmält sin afsigt, att med allvar fortsätta undersökningarne, för utrönande huruvida några mera beständiga och lönande stenkolsfyndigheter kunde förefinnas, samt tillika angifvit att han, på det andra ej måtte utestängas från ett dylikt företagande, ville inskränka sig inom vissa uppgifna trängre gränser, allenast dessa blefve tydligen utstakade till nödig säkerhet för framtiden, så att han såsom uppfinnare derinom måtte hafva »stenkolsbrytningen fredad såväl som de upptäckter, hvilka han med jordegarnes öfverenskommelse på ännu större djup ville hafva undersökta»; så förordnade Kollegium bergmästaren i orten, And. Albrekt Lundström, att besigtiga de ifrågavarande stenkolstrakterna jemte derå anlagda arbeten samt att inkomma med yttrande deröfver — hvar efter Kollegium genom utslag af den 14 November 1788 förklarade »att Luggude och Rönnebergs härader dädanefter måge anses såsom ett för detta stenkolsverk utstakadt och fastställt distrikt, inom hvars gränser statssekreteraren friherre Ruuth hade att tillegna sig och åtnjuta alla de förmåner och rättigheter, som genom Kongl. kollegii privilegier den 18 Februari 1737 samt dess skrifvelse den 29 Mars 1738 dåvarande intresenter i ofta berörde stenkolsverk förunte blifvit». Detta utslag är försest med hänvisning till besvärns anförande hos Kongl. Maj:t inom fyra månader från den dag klaganden derom fick kunskap, och har kronofogden J. Ekelund i skrifvelse af den 7 Mars 1882 till Konungens Befallningshafvande i Malmö län intygat, att i Höganäs stenkolsverks arkiv finnes förvarade bevis från presterskapet i Luggude och Rönnebergs härader, att utslaget upplästs i dessa häraders kyrkor i Mars, April och Maj månader 1789, utan att, så vidt veterligt är, någon annan hos Kongl. Maj:t fört klagan öfver detta Bergskollegii utslag än dåvarande egaren af Kulla Gunnarstorps gård och gods, greve Gustaf Axelson Sparre, hvilken dock nedlagt sin talan sedan friherre Ruuth deröfver afgifvit förklaring.

Stenkolsbrytningen fortsattes af friherre Ruuth vid Bosarp under någon tid, men då år 1796 vid Höganäs upptäcktes tvenne flötser, hvilka både i afseende på mäktighet och kolens beskaffenhet öfverträffade de förut kända, så upphörde arbetet vid Bosarp och började i stället vid Höganäs år 1797.

Innan denna förändring af arbetsområde kom till verkställighet hade emellertid friherre (sedermera greve) Ruuth aftrüdt sin egendom till konkurs. De för honom såsom egare af stenkolsverket gällande privilegier blefvo, jemte stenkolsverkets öfriga tillhörigheter, försålda på offentlig auktion å landskansliet i Malmö den 17 Oktober 1796, hvarvid privilegierna inropades för 1,700 riksdaler specie af handlanden Carl Bagge. Denne bildade derefter år 1797 tillsammans med greve Ruuth ett bolag »för bearbetande af de i Malmöhus län, Luggude och Rönnebergs härader belägna stenkolsgrufvor». Bolaget, hvars aktiekapital skulle utgöra 60,000

riksdaler riksgäld fördelade på 120 aktier, bedref sina arbeten så raskt, att, jente det borningar verkställes för närmare utredande af kollagrens läge, redan första året tvenne mindre grufschakt färdigbyggdes och kolbrytning derur påbörjades, så att tillsammans under året upptogs omkring 40,000 kub.-fot stenkol. Under de derpå följande åren öppnades allt flera nya grufschakt, och har stenkolsbrytningen sedan dess vid Höganäs oafbrutet fortgått, då deremot inom de öfriga stenkolsområdena hvarje egentlig grufdrift varit nedlagd ända till senare tider och endast en eller annan jordegare för eget behof tillgodogjort sig någon mindre qvantitet stenkol.

Emellertid hade Höganäsbolaget stora svårigheter att öfvervinna, hufvudsakligast på grund af åtskilliga afbrott i kolflötsernas sträckning och läge samt flera oförberedt inträffande starka vattentillopp i grufvan och staten måste flere gånger träda emellan för att hålla verket uppe.

Genom Kongl. Maj:ts resolution af den 20 Juli 1801 fick bolaget, efter derom gjord ansökning, åtskilliga friheter och förmåner sig beviljade. Bland dessa voro de viktigaste, att stenkolsverket ställes under bergsjurisdiktion; i följd hvaraf bergsförfattningarna i tillämpliga delar skulle tjena till efterrättelse jemväl i fråga om brytning af stenkol; att verket under 30 år skulle vara befriadt från alla utskylder samt dess arbetsfolk under samma tid fritagas från erläggandet af mantalspenningarne och slottshjelpen; samt att bolaget åter skulle få tillgodonjuta den rättighet till skatteköp af kronohemman, som förut blifvit stenkolsverket beviljad.

Enligt Kongl. brefvet den 15 September 1813 förhöjdes tullen å utländska stenkol till 12 skillingar banco för hvarje tunna och skulle häraf 11 skillingar få användas till stenkolsverkets understöd. En senare gjord anhållan att »till befrämjande af stenkolsafsättningen samt bolagsintressenternas förmån» tullafgiften för inkommande engelska stenkol måtte bestämmas till 1 riksdaler banco tunnans, fann dock Kongl. Maj:t, enligt bref af den 3 Mars 1819, icke skäl att bifalla.

Vid 1815 års riksdag beslöts, efter af intressenterna till Kongl. Maj:t gjord hemställan om erhållande af »exportationspremier», att bolaget under en tid af fem år (1816—1820) skulle ega att uppbära »tillverkningspremier å 6 skilling banco för hvarje tunna stenkol, som ifrån den vid grufvan belägna Höganäs hamn afsändes vare sig ut- eller inrikes», hvilka premier för den af intressenterna beräknade qvantiteten af 120,000 tunnor skulle konuna att utgöra 15,000 riksdaler banco årligen. Tullen för inkommande utländska stenkol skulle deremot oafkortad tillfalla staten och gå till ersättning för berörda tillverkningspremier. Till följd af bristande afsättning för stenkolen uppgingo likväl ej dessa premier till det paräknade beloppet.

En vid 1818 års riksdag väckt motion, att staten måtte för en summa af 250,000 riksdaler banco inlösa Höganäs stenkolsverk och drifva detsamma, vann icke riksdagens bifall. Deremot beviljades delegarne att, för bedrivande af en nödig befunden schaktsänkning vid Ryd, under en tid af fem år, räknad från 1819 års början, få af tullmedlen oafkortadt uppbära 15,000 riksdaler banco årligen, eller för alla åren sammanlagdt 75,000 riksdaler banco, mot vilkor, dels att schaktsänkningen skulle vara fullbordad till den nedre kolflötsen inom loppet af dessa fem år, vid äfventyr för delegarne att eljest till statsverket återbära hvad som af understödet då kunde vara lyftadt, dels ock att inga tillverkningspremier skulle under tiden erhållas. Villkoren för utbetalningen förändrades dock sedermera till bolagets förmån derhän, att redan vid medlet af år 1820 voro lyftade 51,000 riksdaler banco, delvis som lån, utan att denna summa ens hufvudsakligast blifvit använd för schaktsänkningen, hvilken ännu vid 1823 års slut icke var fullbordad.

Vid 1823 års riksdag gjordes ånyo framställning derom, att staten måtte inköpa stenkolsverket eller ock bevilja detsamma ytterligare vissa uppgifna förmåner. Ständerna afböjde köpeanbudet, men beslöto i stället att såväl statens fordran på grund af lemnade lån till stenkolsverket, tillsammans 199,560 riksdaler banco, som ock hvad af bolagets särskilda skuld till statsverket, 51,000 riksdaler banco, kunde återstå vid 1823 års slut skulle afskrifvas, under vilkor att ett nytt bolag bildades, som öfvertog stenkolsverket och »ombesörjde teckning och uppbörd af en fond stor 200,000 riksdaler banco», hvilken fond ovilkorligen skulle användas för fullbordandet af ett påbörjadt nytt schakt »för arbetets bedrivande på den nedre kolflötsen och för inrättande af sådana fabrikationer, hvartill isynnerhet den ymniga tillgången på eldfast lera erbjuder rudinaterier». Stenkolsverkets räkenskaper skulle intill dess nu bestämde vilkor voro uppfyllda granskas af Rikets Ständers revisorer. Derjemte skulle det åligga bolaget att till staten betala en procent da stenkolsverket lemnade en vinst af 8 procent, två procent vid en vinst af 10 procent och tre procent då vinsten uppginge till 12 procent eller derutöfver.

Det nya bolaget blef snart bildadt och öfvertog den 1 Augusti 1825 hela Höganäs stenkolsverk med alla för detta gällande privilegier, rättigheter och förbindelser. Detta bolag, för hvilket bolagsordningar blifvit af Kongl. Maj:t faststälde först den 6 Maj 1826 och sedermera den 14 April 1846, eger fortfarande Höganäs stenkolsverk.

Oaktadt all den uppmuntran i form af penningemderstöd och andra förmåner, som Höganäs sålunda fått af staten atnjuta, synas de för verkets lugna utveckling i vägen stående svårigheterna icke blifvit undanröjda. Äfven det nya bolaget befans snart vara i behof af statsnakternas

särskilda bistånd. Knappt tio år efter bolagets bildande erhöll Höganäs stenkolsverk, enligt Kongl. bref till Bergskollegium af den 9 Mars 1833, befrielse tillsvidare »från utgörande af någon afrad eller tiondeafgift» till staten, hvarom direktionen anhållit på den grund att »stenkolsverket ännu ej blifvit fullbordadt eller kommit i det skick att någon afgift till Kongl. Maj:t och kronan möjligen kunde utgöras». Ännu under 1860-talet åtnjöt, enligt de officiella bergmästarerelationerna, Höganäs-bolaget nämnde friheter, äfvensom frihet från en del personella afgifter för arbetare vid stenkolsverket. Ofvannämnda till staten utfästa procentafgift har ej heller utgått och efter derom förd rättegång har bolaget förklarats icke kunna förpligtas att erlägga densamma.

Arbetet med fullbordandet af den år 1823 föreskrifna schaktsänkningen vid Ryd synes icke hafva fortskridit särdeles raskt, ty icke förr än år 1833 uppnaddes, vid 260 fots djup, den nedre kolflötsen, å hvilken kolbrytningen började 1831. — Verket har derefter gått stadigt framåt och ökat sin brytning, så att denna, som 1831 utgjorde endast omkring 750,000 kub.fot, under de senaste åren uppgått ända till omkring 2,400,000 kub.fot per år.

Det nuvarande 1825 bildade Höganäs bolaget anlade genast vid början af sin verksamhet en fabrik för tillverkning af eldfast tegel. Redan 1826 tillverkades omkring 47,000 st. sådant tegel, och sedan en från England för besigtning och undersökning af grufvan inkallad fackman, grufingeniören Robert Bald, i ett sakrikt betänkande af år 1827 särskilt framhållit den eldfasta lerans värde och fördelarne af dess tillgodogörande, synes lerindustrin hafva mer och mer utvecklats. Så uppgick, enligt bergmästarerelationerna, totalvärdet af verkets lerfabrikater år 1837 till 79,000 kronor. På 1860-talet hade dessa tillverkningar uppnått ett värde af omkring 250,000 kronor per år, och genom sedermera vidtagna betydliga utvidgningar och nybyggnader har Höganäs årstillverkning af lerfabrikater under sista åren mycket ökats och uppgick för år 1884 till ett värde af omkring 800,000 kronor.

Den första allmänna förordning, som innehåller några på stenkolsbrytning tillämpliga bestämmelser, är Kongl. Maj:ts »placat och förordning» den 27 Augusti 1723, hvori nämnas, förutom metaller, jernväl »allehanda mineralier och nyttiga fossilier eller berg och jordarter af hvad namn de helst vara må». I denna förordning stadgades bland annat, att med ordet »regale» dädanefter ej borde annorlunda förstås, än att, om någon dolde eller nedtystade eller icke ville uppbringa och bearbeta nyttiga metaller,

mineralier och fossilier, vore det kronan förbehållet att upplåta sådana metall- och mineralstreck samt grufvor åt dem, som egde håg, lust och förmögenhet att desamma vid sin rätta drift efter bergsvis uppehålla och fortsätta. Härmed var alltså stadgadt, att jemväl stenkol kunde blifva föremål för ett slags inmutning.

Så länge 1723 års förordning jemte de den 20 Oktober 1741 och den 6 December 1757 utkomna förordningarne angående grufvors utmål m. m. voro gällande, uppstod icke någon verklig konkurrens med Höganäs stenkolsverk. Bergmästare-relationerna från början af 1800-talet omnämna visserligen, att ett par inmutningar af stenkolsfyndigheter blifvit gjorda, men för öfrigt hade endast en del jordegare inom Luggude och Rönnebergs härad för eget behof upptagit mindre kvantiteter stenkol å sina egor. Dessa senares brytningsförsök föranledde dock Höganäs stenkolsverks direktion att år 1844 förklara, att de jordegare inom ifragavarande härad, som hos direktionen derom gjorde anmälan, tillsviðare och intill dess bolaget annorlunda beslöte, skulle ega att, mot erläggande till stenkolsverket af 2 sk. 8 rst. banco för hvarje tunna, bryta stenkol till husbehof å egna egor, under förbehåll att kolen endast brötes från dagen, utan att maskineri dertill begagnades, och att försäljning eller maskiners användning till kol- eller vattenuppfordringen genast ådroge egaren förlust af brytningsrätten.

Genom grufvestadgan af den 12 Januari 1855 blef, med upphäfvande af samtliga äldre författningar i ämnet, uttryckligen stadgadt, att stenkol skulle vara föremål för inmutning, och skulle i allmänhet för stenkolsbrytning gälla samma regler som för annan grufvedrift.

Då inom få år efter denna stadgas utfärdande de skånska stenkolen började blifva föremål för den allmänna företagsamheten och en mängd inmutningar af stenkolsfyndigheter egde rum, deribland några ända invid gränsen af Höganäs stenkolsverks egoområde, begärde bolaget i en till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Malmöhus län ingifven skrift af den 6 Februari 1866, under aberopande af de för bolaget gällande privilegier, handräckning för inställande och förbjudande af vidare fortsättning af den på grund af sistnämnda inmutningar började grufbrytning och dermed förenade öfriga arbetsföretag, så länge icke visadt vore, att inmutarne med bolaget öfverenskommit om rättighet att inom någon viss trakt eller visst område upptaga och bearbeta befintliga grufvefält, i hvilket fall deras verksamhet borde inskränkas till de områden, som under sådan förutsättning kunde blifva af dem upplåtna.

Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansåg sig emellertid icke kunna lemna den begärda handräckningen, utan hänvisade bolaget att vid vederbörlig domstol söka göra sin talan gällande. Saken blef dock aldrig

dragen under domstols pröfning. Bolaget har sedermera icke gjort någon protest mot fortgåendet af inmutningar och anläggandet af stenkolsverk inom Luggude och Rönnebergs härader.

I sammanhang härmed torde böra omnämnas, att i rättegång emellan några abor i Långaröds och Plöninge, i närheten af stenkolsverket belägna, byar, å ena, samt Höganäs stenkolsbolag, å andra sidan, angående skyldighet för bolaget att upphöra med vidare grufdrift under deras egor och igenfylla ett för sådant ändamål upptaget schakt samt försätta jorden i dess naturliga tillstånd, Kongl. Maj:t genom dom den 31 Mars 1881, på grund af ofvannämnda, den 18 Februari 1737, den 29 Mars 1738 och den 14 November 1788 för Höganäs stenkolsverk meddelade privilegier, ogillat berörda af aboarne väckta talan.

Den egentliga utvecklingen af en stenkolsindustri i Sverige kan, såsom förut blifvit antydt, dateras från början af 1860-talet. Vid denna tid inmutades nemligen af herrar J. C. Billow och C. af Ekström ett antal områden för bearbetande af stenkol och år 1865 egde redan inmutning af stenkol rum i så stor skala, att, för hufvudsakligast samme personer, mer än 6,000 mutsedlar utfärdades. Icke allenast de redan förut bearbetade Bosarps- och Vallåkra-fälten m. fl. — sammanförda under namn af »Vallåkra stenkolsverk» — blefvo sålunda inmutade, utan äfven största delen af Luggude och Rönnebergs härad i öfrigt.

Redan de första undersökningarne — under 1865 medförande en kostnad af c:a 150,000 kronor, enl. bergmäst.-relat. — ansågos gifva anledning till ganska goda förhoppningar och ett bolag bildades (1866), under namn af Vallåkra stenkolsaktiebolag, för att i trakterna omkring Vallåkra, Bosarp och Billesholm m. fl. ställen tillgodogöra der befintliga koltillgångar. Aktiekapitalet utgjorde 1,500,000 kronor, hvaraf största delen, hufvudsakligen i form af aktier, atgick för inköp af inmutningsrättigheterna samt de schakt med maskiner, som redan vid bolagets bildande funnos. Sedermera bildades under 1860-talet och första hälften af 1870-talet flera bolag, genom hvilka, förutom af enskilda personer, försöksborrningar utfördes och kolgrufvor anlades, nemligen »Helsingborgs stenkolsverk», »Bosarps grufva» eller stenkolsverk, Nya skånska stenkolsbolaget (senare ombildadt under namn af Eslöfs stenkolsgrufveaktiebolag och Stabbarps aktiebolag), Kropps aktiebolag, Mörarps grufva, Skromberga grufva, Engellholms vestra aktiebolag, Fleninge kulselskab och några andra utländska bolag, hvilka senare dock endast utförde borrningar.

Vallåkra stenkolsverks, sedermera Vallåkra stenkolsaktiebolags första verksamhetsfält var vid Vallåkra, der år 1864 anläggningen af fyra grufschakt börjades. Den i dessa vid omkring 20—100 fots djup anträffade, föga mäktiga kolflötsen blef dock icke föremål för någon varaktigare bryt-

ning, ty arbetet öfvergafs helt och hållet efter mindre än två års förlopp, sedan sammanlagdt omkring 114,000 kub.fot stenköl och 116,000 kub.fot eldfast lera blifvit ur schakten uppfordrade. En liten vid Vallakra anlagd lerkärlsfabrik, med den ur grufvan upphentade leran som råmaterial, var samtidigt under några år i verksamhet.

Sedan emellertid genom borrhningar två värdefullare kolflötser uppdagats vid Billesholm, omkring 20 kilometer öster om Helsingborg, förlade bolaget dit sin verksamhet och har sedan dess derstädes oafbrutet fortsatt kolbrytningen. Under åren 1865—1867 fullbordades fyra grufschakt, af hvilka dels ett par samtidigt, dels ett och ett i sender varit belagda med arbete. Ytterligare tvenne schakt anlades åren 1873—1882, och det är från dessa, tillika med ett af de äldre, som kolbrytning för närvarande sker. Deras djup är 90—120 fot. Endast den öfre af de två befintliga kolflötserna bearbetas. Enligt vid grufvan erhållen uppgift utgjorde anläggningskostnaden för det nyaste schaktet omkring 50,000 kronor. Det närmast äldre drog en vida högre kostnad, ty ensamt det vattenuppfodringsverk som dit år 1874 anskaffades betaltes med omkring 60,000 kronor. Vid Billesholms grufva uppfördes sistnämnda år arbetarebostäder och andra byggnader för öfver 77,000 kronor, och till järnvägen mellan grufvan och Bjufs station a Helsingborg—Hessleholmsbanan har bolaget använt 200,785 kronor (Bergmästarrelationerna). Tillgång till dessa och andra utgifter erhöles genom att utsläppa preferenceaktier till ett belopp af 750,000 kronor.

Oaktadt den i allmänhet otillräckliga kapitaltillgången, den före järnvägens anläggning dryga landtransporten och det i grufvan befintliga särdeles starka vattentilloppet m. fl. svårigheter, som varit att bekämpa, har grufdriften vid Billesholm efter hand mer och mer utvecklats samt anordningarne dervid förbättrats.

Quantiteten vid Billesholms grufvor uppbrotna stenköl, som första året, 1865, utgjorde endast c:a 17,000 kub.fot, hade efter tio år eller 1875 nära tjugudubblats och utgjorde år 1881 mer än 2,300,000 kub.fot, eller icke mycket mindre än vid Höganäs. Någon tillverkning af eldfast tegel verkställes icke af Vallakrabolaget, men deremot afsattes, delvis i form af »chamott», såväl inrikes som till utländska fabriker, en del af den eldfasta skifferlera, som måste jemte kolen brytas och uppfordras.

Ända till år 1875 egde Vallakra stenkolsaktiebolag inom 16 socknar af nordvestra Skåne 1,326 inmutningar, af hvilka dock några hundra voro tvist underkastade. De ostridiga innefattade en areal af omkring 21,600 tunnland. Sedermera har bolaget dels genom process förlorat, dels sonat och öfvergifvit en hel mängd inmutningsområden, hufvudsakligen på den grund, att de lågo utanför gränserna af den stenkölsförande formationen.

Dock eger bolaget ännu 331 st. inmutningar, deraf 157 äro försedda med utmål.

»Helsingborgs stenkolsverk», som haft sin verksamhet förlagd strax norr om Helsingborg, uti derstädes åren 1866—1871 anlagda, fem eller sex obetydliga grufschakt af blott 20—40 fots djup, har sedan medlet af 1870-talet upphört med allt grufarbete. Den största kolmängd, som något år upptagits, har utgjort något mer än 120,000 kub.-fot. Inga ångmaskiner användas för koluppföringen.

»Bosarps grufva» eller stenkolsverk, med ett inmutningsområde af blott ca 120 tunnlands areal (5 utmål), eges af tvenne enskilda personer. Kolbrytningen sker genom dagorter och har pågått allt sedan medlet af 1860-talet, dock endast i liten skala, i det att under senaste årtiondet upptagits blott mellan 60,000 och 90,000 kub.-fot stenkol årligen. Inga ångmaskiner behöfva användas, och vattuet afrinner af sig sjelft i rännor, som äro upphuggna i orternas botten.

Nya skånska stenkolsbolaget, med ett aktiekapital af omkring 80,000 kronor, bildades 1867 för att tillgodogöra ett samma år nyupptäckt, isoleradt kolfält omkring Stabbarps by, några kilometer norr om Eslöfs jernvägsstation. Första året byggdes två schakt, af hvilka dock det ena samma år instörtade. De bearbetade två kolfötserna voro obetydliga och innehöllo endast medelmåttigt goda kol. Sedan arbetet i grufvan fortsatts till April 1869 med mindre gynsamt resultat, öfvertogs Stabbarpsfältet, omfattande en areal af ungefär 4,000 tunnland, hösten 1872 af Eslöfs stenkolsgrufveaktiebolag och sedermera (våren 1878) af Stabbarps aktiebolag, det senare med ett nominelt aktiekapital af 580,000 kronor. Dessa båda bolag hafva ganska betydligt utvecklat grufbrytningen och derjemte igångsatt en större tillverkning af eldfast tegel, för hvilken riklig tillgång af synnerligen utmärkt råmaterial finnes tillsammans med de båda förut nämnda kolfötserna och något under desamma. Ett nytt schakt anlades, det äldre fördjupades till ca 130 fot, arbetarebostäder uppfördes och en från grufvan till Landskrona—Eslöfs-banan ledande, 11,000 fot lång smalspårig jernbana fullbordades. De för alla dessa anläggningar erforderliga penningemedlen anskaffades genom upptagande (år 1875) af ett förlagslån, stort 75,000 kronor, hvilket snart derefter ökades till 300,000 kronor. Vid tegelfabriken tillverkades diverse sorter eldfast tegel, af hvilken vara, reducerad efter vikt till $9'' \times 4\frac{1}{2}'' \times 2\frac{1}{2}''$ murtegel, tillverkningsmängden år 1876 utgjorde omkring 1,030,000 stycken och år 1881 mer än 1,700,000 stycken. Den jemte leran uppfordrade kolmängden — år 1875 omkring 47,000 och 1881 något öfver 3,400 kub.-fot — har sedan lerfabrikationen kommit i gång icke varit tillräcklig ens för verkets eget behof, utan hafva ganska stora quantiteter stenkol inköpts från såväl England som från Billesholms grufva.

I Dec. 1881 nedbrann tegelfabriken och har sedermera icke blifvit åter igångsatt. Allt grufarbete upphörde i medlet af 1883.

Kropps aktiebolag, som bildades våren 1871, med ett aktiekapital af 500,000 kronor, sedermera höjdt till 2 millioner kronor, och som för en summa af 650,000 kronor genom köp förvärfvade sig immutningsrätten till områden inom Kropps, Raus, Glumslöfs och Bjufs socknar i nordvestra Skåne, tillsammans omfattande en areal af nära 5,000 tunnland, har hittills haft hela sin grufverksamhet förlagd till Bjuf, c:a 15 kilometer ostnordost från Helsingborg. Der inköptes för 90,000 kronor en 70 tunnland stor egendom jemte dertill hörande åbyggnader, och å denna mark anlades, helt nära hvarandra, tvenne 160 fot djupa grufschakt (hvaraf ett pumpschakt) till de båda vid c:a 120 och 150 fots djup liggande arbetsvärda kolflötserna. Utom tre ångmaskiner med tillhörande fem ångpannor jemte pumpapparater, hvilket allt i England inköptes för något öfver 90,000 kronor, utgjorde kostnaden för schakten omkring 125,000 kronor, enligt hvad i Bergmästarerelationerna uppgifves.

Schakten voro färdiga redan 1873' och samma år uppfördes 20 stycken till arbetarebostäder afsedda hus af tegel för en kostnad af c:a 280,000 kr.

Redan första året upptröts ur den nedre flötsen c:a 48,000 kub.fot stenkol och 45,000 kub.fot eldfast lera. Året derpå var uppfodringsmängden ökad till mer än 476,000 kub.fot kol och 442,000 kub.fot lera samt uppgick under år 1876, då tillika den öfre flötsen bearbetades, till omkring 632,000 kub.fot kol förutom lera. Under år 1884 uppfodrades c:a 2,200,000 kub.fot stenkol.

Särdeles vigtig för bolagets verksamhet och utveckling var den omständigheten, att Helsingborg—Hessleholms jernväg, till hvilken Kropps aktiebolag bidrog med en aktieteckning af 200,000 kronor, kom att dragas tätt förbi grufvan, hvarigenom afsättningen af produkterna naturligtvis underlättades. Oaktadt stenkolsbrytningen inom kort uppdröfs till ett ganska högt belopp och afsättning icke heller saknades syntes företaget föga lönande. På grund deraf och i förhoppning att genom förädling af den jemte kolen brutna eldfasta leran kunna ernå ett mera gynnsamt resultat, upplades i början af 1875 ett obligationslån å 400,000 kronor — hvaraf 300,000 inom kort tecknades — till fullbordande och utvidgning af en påbörjad tegelverksanläggning, som derefter snart kom i gång och från hvilken året derpå saldes eldfast tegel för mer än 45,000 kronor. Tillverkningen af eldfast tegel utgjorde under 1878, efter reduktion till 9" dimensionen, omkring 1,720,000 stycken och uppgick till 3,390,000 stycken år 1884.

Kroppsbolaget utförde under åren 1872—1876 åtskilliga borrhningar äfven inom sina kring Raus och Glumslöf sydost om Helsingborg belägna

inmutningsområden, flere till mera än 700 och 800 fots djup, men ehuru visserligen inom det förstnämnda området flere kolfötser anträffades, har någon grufanläggning der icke blifvit gjord. Fälten vid Kropp och Glumslöf — belägna på c:a 5 och 13 kilometers afstånd från Bjufsområdet — har bolaget icke ens funnit skäl att bibehålla, hvaremot bolaget år 1884 för 20,000 kronor inköpt ett till sina inmutningar i Bjufs socken gränsande kolfält, af ungefär 600 tunnlands areal, så att dess nuvarande stenkolsområde utgöres af 66 utmål vid Bjuf och 63 vid Raus, tillsammans omfattande c:a 3,200 tunnland. Med det nyssnämnda köpet följde rättighet för bolaget att utsträcka det underjordiska grufarbetet äfven under befintliga byggnader, samt att få begagna de eldfasta leror m. m. som finnas i grufvan, mot det att bolaget till jordegarne årligen betalar 300 tunnor prima stenkol och ett öre för hvarje uppbruten tunna stenkol om 6 kub.fot så länge kolbrytning inom fältet eger rum. Afgiften fördelas på jordegarne efter deras andel i jorden.

Mörarps stenkolsgrufva, belägen ej långt från Mörarps kyrka och järnvägsstation, anlades af tvenne enskilda personer åren 1873—1875, efter det att dessförinnan borrhningar blifvit inom det tillhörande inmutningsområdet utförda. Då schaktsänkningen sistnämnda är uppnått nära 160 fots djup, blef den knappt 1 fot mäktiga kolfötsten visserligen blottad, men någon kolbrytning börjades ej, och har schaktet sedan dess stått öfvergifvet och vattenfylldt.

För bearbetning af de inom norra hälften af Fleninge socken, nordost om Helsingborg, förekommande stenkolsfyndigheterna, bildades i början af år 1874 ett danskt bolag under namn af »Fleninge kolfält» eller »Fleninge kulselskab». Området omfattade nära 2,000 tunnland. För inmutningsrätten betalades nära 30,000 kronor kontant, utom sannolikt en del aktier, och för jordegareandelen i företaget mer än 80,000 kronor. Med omkring 130,000 kronors disponibelt kapital börjades arbetet, först med utförande af åtskilliga borrhul, i hvilka enligt uppgift flera stenkolslager af omkring 1 fots mäktighet påträffades vid 100—300 fots djup, och sedermera med anläggande af ett schakt, hvilket dock, i följd af jordlagrens lösa och vattenförande beskaffenhet, icke kunde fullbordas. Flera nya påbörjades, men med lika dåligt resultat. Slutligen upphörde, 1878, bolaget med all verksamhet, sedan det på kolfältets undersökning, schakt sänkning, maskiners anskaffande m. m. nedlagt en kostnad af, som det uppgifves, närnuare 300,000 kronor.

Skromberga grufva, nära Ekeby station vid Landskrona—Engelholms järnväg, anlades år 1875 af euskilde personer. Ett endast 33 fot djupt schakt byggdes då, hvarigenom en öfre kolfötts bearbetades, och kolbrytningen fortgick med ifver någon tid, hvarvid äfven ett par nya, något

djupare schakt anlades, för att tillgodogöra den undre, förmånligare kolflötsen. År 1876 uppbröts ur den öfre kolflötsen c:a 120,000 och ur den nedre c:a 55,000 kub.-fot stenköl. Äfven den åtföljande lera uppfordras, men denna har, såsom varande ej fullt eldfast, icke ännu funnit någon användning.

Grufvan öfvertogs 1880 för omkring 50,000 kronor af »Aktiebolaget Skromberga Stenkolsgrufva», hvars aktiekapital är 150,000 kronor. Verket ursprungliga anläggning, sådant som det befans vid 1876 års slut, med ett schakt samt pumpverk och flera byggnader, uppgifves hafva dragit en kostnad af 80,000 kronor. Det cirka 525 tunnland stora inmutningsområdet, inom hvilket grufvan är belägen, eges af enskild person, till hvilken bolaget, enligt kontrakt, betalar en viss bestämd afgift pr tunna kol som uppfordras och lera som användes eller försäljes. Denna afgift utgår för närvarande med 5 öre för kol och 2 öre för lera. Brytningen af stenköl uppgick år 1884 till omkring 790,000 kub.-fot, hvarjemte tillika c:a 260,000 kub.-fot lera uppfordrades.

Engelholms Vestra Aktiebolag bildades år 1876 med ett aktiekapital af 325,000 kronor, af hvilket dock endast en del inbetalades, enär ett stort antal aktier, hvardera å 2,500 kronor, användes som betalningsmedel för inköp af ett invid Engelholm och vester derom beläget stenkolsområde, inom hvilket stenköl, på grund af i närheten verkställda borrhningar, antogos skola förekomma. Bolaget införskref maskiner och anställde en engelsk grufingeniör för att genast verkställa schaktsänkning till den kolflöts, som enligt borrhjournalerna borde anträffas vid c:a 225 fots djup, men i följd af de svårigheter jordlagrens lösa beskaffenhet satte i vägen för arbetet, blef grufschaktet icke fortsatt längre än till ungefär 130 fots djup, och allt arbete upphörde innan ännu några stenköl anträffats. Bolaget är numera upplöst.

Stenkolsindustrien i landet har, såsom af ofvan anförda förhållanden framgår, på senare tiden nått en jämförelsevis hög grad af utveckling. År 1864 — det första år, under hvilket, enligt Kommersekollegii berättelser, stenkolsbrytning i andra grufvor än den vid Höganäs på senare tider förekommit — bröts, på sätt bilagda tabell B utvisar, inom riket endast 1,365,347 kubikfot stenköl, men år 1884 hade den sammanlagda brytningskvantiteten stigit till 7,873,237 kubikfot. För det närvarande bearbetas följande stenkolsgrufvor, nemligen: Höganäs, Billesholms (Vallakra bolag), Bjufs (Kroppss bolag), Skromberga och Bosarps. Af dessa verk har Höganäs hittills alltjemt haft den största koluppfordringen (år 1884 = 2,488,695 kub.fot). Dernäst komma Billesholm och Bjuf (med en uppfordring år 1884 af resp. 2,307,618 och 2,200,811 kub.fot). Af de återstående gruf-

vorna är endast Skromberga (med 792,115·kub.fots koluppföring år 1884) af någon betydelse.

Den under år 1884 utbrutna arealen kolfloots utgjorde, enligt från grufvorna infortrade uppgifter:

vid Höganäs	omkring 12 tunnland,
» Billesholm.....	» 15 »
» Bjuf	» 15 »

hvaraf nära $2\frac{1}{2}$ i öfra och nära $12\frac{1}{2}$ i nedre flosten,

vid Skromberga	nära 5 tunnland.
----------------------	------------------

Antalet kolhuggare och öfriga för sjelfva grufarbetet använda arbetare utgjorde samma år vid Höganäs 281, vid Billesholm 361, vid Bjuf 329 och vid Skromberga 165 stycken.

I de flesta grufvorna förekomma, jemte stenkolen, eldfast lera och skifferlera, deraf icke obetydliga kvantiteter måste uppföras för att bereda utrymme för grufarbetet under jord. Da emellertid denna lera i de flesta fall är af särdeles god beskaffenhet utgör densamma en vigtig bi-produkt vid stenkolsbrytningen, och det torde icke kunna förnekas, att förädlandet af den eldfasta leran är af en icke ringa betydelse för stenkolsindustrien.

För bedömandet af den vigt för landet, som kan anses böra tillmätas den inhemska stenkolsproduktionen torde det vara af intresse att jemföra de kvantiteter stenkol, som under år 1884 inom landet uppförats och de under samma år från utrikes ort hit införda. En sådan jemförelse visar, att under sagda år, da stenkolsuppföringen utgjorde 7,873,237 kub.fot samt importen af stenkol 19,374,650 kub.fot, den inhemska stenkolsproduktionen motsvarat nära en sjettedel af hela importen af stenkol.

Äfven torde böra omnämnas att, sedan svenska stenkol visat sig kunna med fördel användas sasom bränsle a jernvägslokomotiv, såväl statens som enskilda bolags jernvägar börjat betjena sig af dylika kol i ganska stor utsträckning. Salunda förbrukades under 1883 a statens jernvägar 25,936,105 kilogram svenska stenkol, utgörande mer än en fjerdedel af samma jernvägars hela förbrukning af stenkol, som nämnda år uppgick till 87,588,000 kilogram.

Enligt hvad hittills är känt, förekomma stenkolsfyndigheter inom Sverige ingenstädes utom provinsen Skåne. Den stenkolsförande formationen derstädes, d. v. s. sammanfattningen af de olika lager sandsten, skiffer och lera, hvilka mellan sig innesluta stenkolsfyndigheter, utbreder sig öfver tre särskilda områden af tillsammans nära 7 kvadratmils areal.

Det nordligaste och tillika största af dessa områden omfattar trakterna mellan Höganäs, Skelderviken, Hallandsås, Söderåsen och nejden norr om Landskrona, ända fram emot Öresund i vester. Det mellersta området är beläget nära Eslöfs jernvägsstation och det sydligaste sträcker sig i form af ett smalt bälte från Vombsjön mot sydost till trakten norr om Ystad. — Endast inom de båda först nämnda områdena har något tillgodogörande af der befintliga stenkolslager egt rum.

De bergarter, som sammansätta Skånes stenkolsförande formation, äro nästan helt och hållet dolda genom jernförelsevis mycket unga jordslag, såsom grus, lera, mergel, sand m. fl., hvilka betäcka desamma till en tjocklek af från några få ända till flera tiotal meter. Endast på ganska få platser äro de verkliga berglagren sjelfva synliga i ytan. Detta eger hufvudsakligen rum dels der, hvarest vattendrag spolat bort den öfre jordbetäckningen och derefter skurit sig ned i de förutnämnda fastare lagren af sandsten, skiffer m. fl., dels vid kusterna der hafsvagorna åstadkommit en likartad bortspolning och nedbrytning. Vid sådana tillfällen kunna naturligtvis äfven stenkolslager blifva blottade.

Formationens mäktighet uppgår på somliga ställen till mellan 600 och 900 fot. De särskilda, med hvarandra omvexlande bergartslagren deruti hafva en tjocklek af från blott en eller annan tum till flera tiotal fot.

Lagrens ställning är öfver hufvud vågrät eller blott föga derifrån afvikande. Lutningen öfverstiger dervid nästan aldrig 20 grader och är för det mesta blott 2°—5°. De stenkolslager, eller flötser, som formationen vid olika nivåer innehåller, äro således också lika flackt utbredda. Men de sträcka sig icke i ett sammanhang öfver hela formationsområdet, ty dels hafva i bergrunden försiggångna sprickförkastningar mångenstädes åstadkommit skarpa afbrott, derigenom att berglagren på förkastningens ena sida nedsjunkit till ett större eller mindre djup under de på andra sidan varande, dels befinnas kollagren at ett eller annat håll aftunnas, eller till beskaffenheten försämrats, eller småningom helt och hållet upphöra.

Stenkolsflötsernas antal är olika inom skilda delar af det stenkolsförande området. På några ställen hafva ända till 6 och 8 vanligen mindre flötser vid borrhningar iakttagits, på andra ater finnas endast tvenne, ett förhållande, hvilket till stor del beror deraf, huruvida formationens hela lagerserie eller endast en del af densamma är på stället anstående. I allmänhet synas de tjockaste och mest uthålliga flötserna befinna sig inom formationens lägre del, närmare dess botten. Det är också på dessa undre flötser, som arbetet i de skånska kolgrufvorna, de vid Höganäs, Billesholm, Bjuf, Skromberga, Bosarp och Stabbarp, är grundadt. Under dem hafva inga eller åtminstone icke några brytvärda kolflötser anträffats, ty vid blott 30—70 fots större djup derunder vidtaga en helt annan, äldre

formations — den s. k. triasformationens — bildningar, hvilka inom de hittills genom borrhningar undersökta delarne af Skåne öfverallt visat sig vara icke kolförande.

Vid Höganäs brytes för närvarande endast formationens understa kolflöts, vid öfriga nyss uppräknade kolgrufvor dels denna, dels en annan något högre liggande. Den understa flötsen är vid de särskilda grufvorna belägen olika djupt under jordytan, nemligen:

vid <i>Höganäs</i> , i de nu bearbetade schakten,	ca 300 fot.
(I de äldsta schakten derstädes låg den vid blott 30—50 fots djup.)	
vid <i>Bjuf</i>	ca 150 fot
» <i>Billesholm</i>	» 110 »
» <i>Skromberga</i>	» 45—70 »
» <i>Stabbarp</i>	» 60 »

Nyssnända båda understa flötser förekomma temligen konstant inom Bjufs, Bisekattlösa, vestra delen af N:a Vrams, norra delen af Hesslunda samt delar af Mörarps och Ekeby socknar, mellan Helsingborg och Söderåsen. De hafva der en tjocklek vexlande mellan 1.5 och 2 fot och äro skilda af en 15—30 fot mäktig sandstensbädd. Längre åt vester och i sjelfva kusttrakterna inom Allerum, Fleninge, Helsingborgs, Vällufs, Raus, Qvistofta och Glumslöfs socknar synas kolfötserna icke förekomma med samma regelbundenhet och sammanhang, som inom de förstnämnda trakterna, och de i skilda borrhål träffade flötsernas indentifiering erbjuder ganska stora svårigheter, hvilka icke ännu kunna anses öfvervunna. Formationen eger här också en delvis mycket större total mäktighet, uppgående till mer än 800 fot, enligt hvad flera borrhningar utvisat.

Stenkolsflötserna hafva ofta, eller för det mesta, en underbädd af hard, vanligen eldfast skifferlera eller lera, och de betäckas eller öfverlagras af sandsten eller sandstensartad skiffer, hvarofvan vidtaga omvexlande, mer och mindre tjocka och fasta skiffer-, ler- och sandstenslager. Kolfötserna sjelfva utgöras icke af enbart rena stenkol, utan bestå merendels af två eller flera lager kol, vexlande med dylika af en mörk skiffer eller skifferlera, stundom eldfast. Så utgöres t. ex. den bearbetade flötsen vid Höganäs af fem särskilda lager kol och fyra lager skiffer, med tillsammans 4,8 fots mäktighet, hvaraf något mera än 1.6 fot *goda och mellangoda kol*. Bjufsflötserna innehålla, oberäknadt de atföljande, sämre kolsorterna, 1.1 och 1.6 fot, de vid Billesholm 1.9 och 2.1, de vid Skromberga 0,8 och 0.6 samt den vid Bosarp 0,5—0.7 fot goda och mellangoda stenkol.

För att inom ett visst distrikt kunna med fördel tillgodogöra der befintliga koltillgångar maste främst af allt stenkolslagrens utsträckning, läge, mäktighet och beskaffenhet derinom utrönas. Detta sker i allmänhet medelst borrhningar från jordytan till behöfligt djup, hvarvid prof af de

genomborrade berglagren allt som oftast upphämtas. Har sålunda kännedom erhållits om kolflorens lutningsförhållanden m. m., spränges ett grufschakt lodrätt ned till densamma inom området lägst belägna del, pumpverk för vattenlänsning samt maskiner för uppföring af kol, lera och ofyndigt berg uppsättas, hvarefter från schaktets botten upphuggas underjordiska gångar, s. k. orter, i stenkolsflöten. Dessa gångar böra sträcka sig dels i vågplanet, dels i flörens stigning, på det grufvattnet må kunna afriäna till schaktbotten, att derifrån uppumpas till dagytan.

Förutom genom schakt kan en kolflorens vid därför lämpliga platser göras tillgänglig medelst s. k. dagorter, d. v. s. från dagytan drifna, vågräta eller föga lutande gångar. Fordom bedrefs vid Vallåkra, vid Lannom i Risekattlösa och Benarp i Mörarps socken en obetydlig kolbrytning genom sådana från dalslutningarne ingående dagorter, och de stenkol, som för närvarande vinnas vid Bosarp utbringas genom dylika. De platser, hvarest ett sådant arbetssätt kan tillämpas äro dock högst sällsynta.

Enligt den förr allmänt brukliga brytningsmetoden, den s. k. *pelarbrytningen*, uthögges i kolfloren en mängd hvarandra korsande orter, mellan hvilka till en början qvarstodo kvadratiska eller rektangulära mindre partier af sjelfva kollagret, de s. k. pelarne. Dessa pelare uppbyro således taket i arbetsrummen. Då derefter sa stor del af kolfältet, som man önskade, var på nämnda sätt genomkorsadt af orter, började brytningen på kolpelarne, först längst bort, och vidare allt närmare schaktet eller dagortsmynningen. Vanligen kunde icke hela den i hvarje pelare befintliga kolmängden åtkommas, utan större eller mindre delar deraf måste qvarlemnas orubbade. — Numera begagnas nästan vid alla skånska kolgrufvor *brytning i stora fält* och s. k. *liniebrytning*. Dervid brytes helt och hållet större, genom orter begränsade, rektangulära fält af flören (ända till 180 fot breda), eller också sker brytningen längs en lång vägg och fortskrider vinkelrätt mot denna. I båda fallen uppstapas efter hand, i de utbrutna rummen, skiffer eller annan ofyndig bergart, som vanligen i tillräcklig mängd erhålles vid kolens brytning, så att nedrasandet af taket och »sättningen» af de ofvanliggande berglagren förekommas eller i ganska betydlig grad minskas. Invid sjelfva de för transport och vattenaflopp begagnade orterna, af 5—6 fots höjd och 6—9 fots bredd, lemnas vanligen en vägg af stenkolen qvar för att försäkra mot ras. Äfven grufstöttor (pitprops) af trä användas, och i vissa fall förstärkes orten genom förtimring eller utmurning med tegel. — Vid stenkolsbrytningen lemnas sandstenen i taket vanligen orörd, men af leran eller skiffren i bottnen måste en del uppbytas jemte stenkolen, för att orterna må erhålla tillräcklig höjd. Sjelfva arbetsrummen äro (utom vid Höganäs) blott omkring 3 fot höga. Då dessa rum, allt efter som de lemnas, delvis igenfyllas med lösbrutet berg,

bör en inträffad sänkning, hvilken i de flesta fall dessutom sker ganska långsamt, i vanliga fall och vid arbete på större djup, knappast blifva märkbar på jordytan ofvanför. Enstaka orter inom en för öfrigt obruten del af ett grufvområde kunna i allmänhet anordnas så, att faran för ofvanför belägna byggnader är ringa eller ingen.

Uppslaget till frågan om ny lagstiftning för såväl stenkol som andra mineralfyndigheter utgör Riksdagens skrifvelse af den 13 Maj 1872, deri Riksdagen anhöll, att Kongl. Maj:t täcktes dels taga i öfvervägande, huruvida inmutningsrätten i fråga om stenkol kunde alldeles upphävas eller så begränsas, att garantier uppställdes mot missbruk till men för jordbrukare eller jordegare, samt i ena eller andra fallet derom utfärda nådig författning, dels ock låta i öfrigt omarbete grufvestadgan af den 12 Januari 1855 i syfte att förekomma missbruk af inmutningsrätten till men så för jordbruket som för bergsbruket.

Med anledning häraf och jemte det genom kungörelse den 24 Maj 1872 förbud tills vidare meddelades mot utfärdande af mutsedlar å stenkolsfyndigheter, tillsattes den 24 Augusti samma år en komité med uppdrag att, efter behörig utredning, afgifva förslag till de nya eller förändrade stadganden i ämnet som kunde finnas tjenliga.

Af denna komité afgafs den 25 April 1874 betänkande och förslag till ny grufvestadga, grundadt på bibehållen inmutningsrätt för såväl stenkol som öfriga mineralfyndigheter.

Såsom skäl för inmutningsrättens bibehållande särskildt för stenkol anfördes i komiténs betänkande hufvudsakligen: att äfven om det kunde anses vara genom geologiska undersökningar känt, i hvilka trakter stenkol förekomme, det likväl, med hänsyn till de betydliga kostnader som i allt fall erfordrades för att inom ett visst fält genom borrhning och schakt-sänkning undersöka huruvida der befintliga stenkol vore af brytvärd beskaffenhet och förekomme i tillräcklig myckenhet för en industriel anläggning, syntes nödigt att genom inmutningsrättens bibehållande underlätta möjligheten att inleda dylika företag och gifva försäkran om rätt till den vinst som derigenom kunde uppkomma; att med afseende på stenkolsindustriens stora vigt för det allmänna den omständigheten, att grufvors anläggande i ett så uppodladt och tät bebygdt landskap som Skåne för innebyggarne medförde större olägenhet än i de trakter der mineralfyndigheter mestadels förekomme på skog och utmark, ej syntes böra föranleda till förbud mot inmutning af stenkol, utan allenast till ett noggrant reglerande af rättsförhållandet mellan jordinnehafvaren och grufvegaren;

att om lagen ändrades så att den icke tvingade grufvegaren att anlägga arbete på flera ställen å marken än som för en ordentlig grufvbrytning erfordrades utan, på sätt komitén föreslagit, tillstodde större utmål och medgafve rätt att efter särskildt tillstånd med arbete på ett ställe försvara flera utmål, hvarigenom grufvegaren bereddes tillfälle att under jord på det ofta ansenliga djup, der stenkolsflötserna lågo, utbreda sitt arbete från ett schakt öfver en större yta, men inskränkte honom ofvan jord till be-
 begagnande allenast af den mark, som för schaktet jemte erforderliga an-
 stalter och upplag oundgängligen tarfvades, samt lemnade det öfriga till
 jordegarens förfogande, någon fara icke vidare borde förefinnas att allt
 för stor del af jorden inom den stenkolsförande trakten i Skåne skulle
 komma att för stenkolsgrufvorna tagas i anspråk; samt att om i en fram-
 tid denna trakt skulle blifva förvandlad till ett verkligt stenkolsdistrikt,
 upptaget af en mängd intill hvarandra gränsande stora grufetablissemens,
 stenkolsindustrien då skulle hafva för orten och landet medfört så stora
 fördelar att till och med befolkningen i orten säkerligen skulle finna det
 i sin ordning att jordbruket nödgats lemnas rum för nämnda industri.

På det att emellertid jordegaren måtte befrias från intrång af inmu-
 tare, som icke hade förmåga att sjelfva eller genom af dem åstadkomna
 bolag sätta en verklig grufdrift i gång, utan till men för jordegarna bibehölle och med arbete för syns skull belade vidsträckt område för att
 inom dem bereda sig en längre tids monopol till drifvande af handel i
 stort med nutesedlar, föreslog komitén bestämmelser om strängare arbets-
 skyldighet, om ovillkorligt förbud mot hvilostånd för försöksarbete, om
 hinder för inmutare att inom två år erhålla ny nutesedel på samma
 område, om ett års företrädesrätt för jordegaren att inmuta sonadt om-
 råde, samt om rätt för jordegaren att påyrka utmålsläggning, hvilka be-
 stämmelser jemväl skulle komma att gälla för bergsbruket i allmänhet.

1874 års komitéförslag blef emellertid, sedan vederbörande myndigheter
 deröfver afgifvit utlåtande, tills vidare lagdt å sido och i stället utarbeta-
 tades inom Kongl. Civildepartementet ett den 4 Januari 1882 för Kongl.
 Maj:t anmaldt förslag till grufvestadga, bygd på den grundsats att inmut-
 ning af mineralfyndighet ej vidare skulle ega rum, men då vid gransk-
 ningen af detta förslag utröntes, att sympatierna hos bergsbruksidkarna
 inom landet voro öfvervägande för inmutningsrättens bibehållande i fråga
 om andra mineral än stenkol, lät Kongl. Maj:t utarbeta ett nytt förslag
 till grufvestadga med bibehållen inmutningsrätt. I motiven till detta
 förslag yttras beträffande stenkol, att en af de största svårigheterna i vår
 grufflagstiftning varit beroende derpå, att stenkol och andra mineralfyndig-
 heter sammanförts i en stadga, ehuru de förhålla sig fullkomligt olika
 såväl till förekomstsätt och grufdrift, som till vidden och beskaffenheten

af den mark, hvilken vid bearbetandet tages i anspråk. I följd häraf, och då någon hållbar grund icke förefans att fortfarande i en lagstiftning intvinga dessa olika slag af föremål för grufarbete, hade stenkolen blifvit ur förslaget uteslutna, för att utgöra föremål för särskild lagstiftning.

Sedan detta förslag blifvit af Riksdagen i hufvudsakliga delar godkändt, utfärdades ny grufvestadga den 16 Maj 1884, enligt hvilken i afseende å stenkol fortfarande skola gälla grufvestadgan den 12 Januari 1855 och förordningen angående villkoren för utländings behörighet att inom riket bearbeta inmutad mineralfyndighet eller idka grufdrift den 12 April 1872 äfvensom ofvanberörda kongl. kungörelse angående förbud tillsvidare mot utfärdande af mutsedlar å stenkolsfyndigheter den 24 Maj 1872.

I fråga om den grund, hvarpå lagstiftningen för eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter bör byggas, har komitén i första rummet haft att egna uppmärksamhet åt hvad som i detta fall nu är gällande, eller inmutningsrätten. De skäl, hvilka i allmänhet tala för och emot denna rätt, äro vid behandlingen, under senare år, af frågan om ny grufvestadga så fullständigt utvecklade, att komitén anser sig endast böra hänvisa till hvad dervid i frågan förekommit och särskildt till den sammanfattning deraf, som innehålles i Chefens för Civildepartementet anförande till statsrådsprotokollet den 12 Januari 1884 vid föredragning af förslaget till nu gällande grufvestadga. Emellertid, huru det än må förhålla sig med eganderätten till de mineraliska ämnen som varit och äro föremål för inmutning, kan dock det förhållande icke bestridas, att för tillgodogörande af dessa ämnen större eller mindre delar af jordytan måste användas. Inmutningsrätten kan således icke utöfvas utan att intrång sker i jordegarens rätt. I fråga om stenkol måste detta intrång vara mycket mera betydande, än vid tillgodogörande af andra mineralfyndigheter. Dels är i allmänhet den mark, hvarest, såvidt man känner, stenkol i vårt land förekomma, af vida bättre beskaffenhet och högre värde, än de områden, som för annan grufdrift erfordras. Dels måste, i följd af stenkolsflötsernas vidsträckt utbredning och ringa mäktighet, för desamma bearbetande tagas i anspråk ojemförligt större vidder, än för bergmalmer. Då nu inmutningsrätten, enligt definitionen deraf i 1874 års förslag till grufvestadga, innebär frihet för enhvar att utan afseende på eganderätten till grunden uppsöka och förvärfva vissa mineral, så är det naturligt att i fråga om stenkol denna rätt kan begagnas i sådan utsträckning, att den orsakar jordens egare verklig och afsevärd skada. De stenkolsförande trakterna kunna ju af enhvar efter godtfinnande inmutas ända derhän, att för jordegaren skulle komma att återstå endast hvad som inmutaren icke för sitt ändamål disponerar. Att farhågan härför icke är endast ett teoretiskt betraktelsesätt har erfarenheten redan visat. Under åren 1858—1872 ut-

togos icke mindre än 32,608 mutsedlar, motsvarande ett område af omkring 838,000 tunnland, eller öfver 36 kvadratmil, deribland nästan hela Luggude och Rönnebergs härad. Att missnöje häraf skulle uppstå är naturligt, helst som, enligt hvad ofvan är visadt, endast en ringa del af dessa inmutningar föranledt verkligt och gagneligt grufarbete, medan det stora flertalet utgjorde och möjligen endast var afsedt att utgöra underlag för den mutsedelshandel, som under tiden blifvit satt i gång. Jordegaren fick sålunda lida intrång i sin rätt icke för allmän eller ens enskild nytta, utan för en osund spekulation, som lände till skada för den verkliga stenkolsindustrien, i det att en särskild ej sällan hög betalning måste gifvas till dem, som genom uttagande af mutsedlar förskaffat sig monopol på rättigheten att eftersöka och bearbeta stenkolsfyndigheterna. Dessa missbruk påkallade ock inskridande från lagstiftningens sida, i det att genom ofvan omnämnda Kongl. kungörelse af den 24 Maj 1872 förbud tills vidare meddelades mot utfärdande af mutsedlar å stenkolsfyndigheter. De skäl, som föranledde detta förbud torde fortfarande ega samma styrka. Och om inmutningsrätten ånyo infördes, skulle de inmutningsansökningar, som i följd af nämnda förbud hvilat, ånyo väckas till lif. Då dessa ansökningar uppgå till icke mindre än 29,588 stycken, motsvarande ett område af omkring 760,000 tunnland, är lätt insedt hvad följderna häraf skulle blifva. Att åter genom skärpta lagbestämmelser hålla inmutningsrätten till stenkolsfyndigheter inom behöriga gränser torde svårligen låta sig göra, enär, om än en skedd inmutning vid minsta öfverträdelse förklarades förverkad, något verkligt skydd derigenom icke vumes, då inmutning ånyo huru ofta som helst af samma fyndighet icke lär kunna förhindras.

Å andra sidan torde, såsom af stenkolsindustriens målsmän framhållits, denna industri för sitt bestånd och sin framtida utveckling knappast kunna undvara någon utväg att förskaffa sig nödig mark, utan att dervid vara ovillkorligen beroende af jordegarens godtfinnande. Om det än i allmänhet får antagas, att en billig uppgörelse med jordegaren i detta afseende kan ske, så inträffa utan tvifvel äfven fall, da en sådan uppgörelse icke är möjlig. Med den jordstyckning, som i Skåne eger rum, skulle följden häraf blifva, att väl några områden kunde genom öfverenskommelse för stenkolsbrytning anskaffas, men att inblandade med dessa och afskärande desamma funnos andra på nämnda sätt oåtkomliga områden. Och då, med afseende å de stora kostnader en stenkolsanläggning kräfver, för desamma oefftergiftigen fordras större sammanhängande områden, som af anläggningen kunna tillgodogöras, så lära nya stenkolsanläggningar i allmänhet svårligen kunna på frivillighetens väg komma till stånd. Att ett sådant resultat vore till verklig skada för vårt land torde icke kunna förnekas, da inom detsamma finnas stenkolslager af den beskaffenhet, att

deraf redan, såsom ofvan är visadt, uppkommit en större industri. Tillvaratagande af dessa tillgångar skulle alltid lända vårt land till gagn, helst behovet af stenkol för industriens ändamål är i ständigt tilltagande. Och om vid inträffande krig tillförseln utifrån afspärrades, skulle tillvaron af en inhemsk stenkolsindustri vara äfven för det allmänna af en betydelse, som knappast kan öferskattas.

Då komitén af nu anförda skäl ansett sig icke kunna föreslå inmutningsrättens bibehållande för stenkolsfyndigheter, men deremot funnit det betänkligt, att stenkolsindustrien, med inmutningsrättens upphäfvande, allenast hänvisades till den uppgörelse, som med jordegaren kunde träffas, har komitén haft att tillse, huruvida icke en anordning kunde träffas, hvarigenom industriens kraf tillräckligt tillgodosåges utan större intrång i enskild eganderätt än som af industriens nytta äfven för det allmänna kunde förklaras och försvaras.

Ett medel härtill har komitén trott sig finna i det franska koncessions-systemet.*) Grundtanken i detsamma är att, efter pröfning i hvarje särskildt fall, statens högsta verkställande myndighet må — i likhet med hvad hos oss vid expropriation eger rum — medgifva den, som vill utföra grufarbete, tillstånd dertill jemte rättighet att mot full ersättning bekomma för arbetet nödigt område, försävidt nemligen myndigheten finner sökanden så qualificerad och företaget i öfrigt så beskaffadt, att tillståndet bör meddelas.

Der ett verkligt industriellt behof förefinnes varder detsamma sålunda tillgodosedt. Jordegaren åter behöfver icke vika för annat än ett sådant verkligt behof och är fredad mot det godtyckliga intrång, som är oskiljaktigt från inmutningsrätt. De för företaget erforderliga särskilda föreskrifter kunna hvarje gång lämpas efter förhållandena. Den anmärkning mot systemet, som kunde hemtas från dermed förenad större omgång och tidsutdrägt, torde icke ega giltighet i fråga om ett företag af den omfattning som en stenkolsanläggning.

Komitén har därför lagt koncessionssystemet till grund för sitt förslag samt gjort rättigheten att eftersöka och bearbeta stenkolsfyndigheter beroende på särskildt tillstånd, som meddelas af Konungen; och är vid förslaget fogad den motivering, som för förslagets särskilda delar varit bestämmande.

*) En närmare redogörelse för såväl Frankrikes som öfriga främmande länders grufslagstiftning återfinnes i det af 1872 års komité den 25 April 1874 afgifna betänkande, sidd. 4--14.

FÖRFATTNINGSFÖRSLAG

FÖRSLAG

till

Stadga

angående eftersökande och bearbetande af stenkolsfyndigheter.

1 Kap.

Om koncession.

1 §.

Rättighet att eftersöka och bearbeta stenkolsfyndigheter är beroende på särskildt tillstånd (koncession), som meddelas af Konungen; och må förty innutning af sådana fyndigheter icke vidare ega rum.

2 §.

Ansökning om koncession göres skriftligen och ingifves till Konungens Befallningshafvande i länet. Sådan ansökning skall innehålla uppgift å sökandens namn, hemvist och yrke;

det jordområde, hvarå koncession sökes, med angifvande af hemman eller lägenhet samt socken, der området är beläget;

huru stor ytvidd i dagen inom sagde område, som sökanden anser sig för arbetet behöfva; samt

den mark för väg till området, som kan vara erforderlig.

Ansökningen skall åtföljas af karta öfver området i skala af 1 : 4,000, upprättad af behörig landtmätare enligt de för kartor vid egoskiften gällande bestämmelser, samt upptagande de å området befintliga byggnader och platser af det slag, hvarom i 13 § sägs.

Sökanden skall derjemte, såvidt ske kan, uppgifva den omfattning, hvori han har för afsigt att drifva arbetet; bifoge ock de intyg, som han vill åberopa för att styrka, det arbetet kan af honom ändamålsenligt utföras och att nödiga tillgångar dertill stå till sökandens förfogande.

3 §.

Då koncessionsansökning inkommit, låte Konungens Befallningshafvande ofördröjligen kungörelse derom införas tre gånger i allmänna tidningarna; foga ock anstalt att kungörelsen jemte bevis om dagen, då den första gången varit i allmänna tidningarna införd, varder, sist inom fjorton dagar från sagde dag, uppläst i kyrkan till socken, der det i ansökningen uppgifna område är beläget, samt derjemte anslagen i sockenstugan eller annat lämpligt ställe i socknen, äfvensom, der så ske kan, införd i tidning inom orten.

Kungörelse, hvarom ofvan är sagdt, skall innehålla erinran om den i 4 § bestämda tid och ordning för bevakande af rättighet, som är på ansökningen beroende.

Kostnaden för ansökningens offentliggörande skall af sökanden förskjutas.

4 §.

Inom tre månader från den dag kungörelse om ansökningen första gången varit i allmänna tidningarna införd eger den, som anser sin rätt vara af ansökningen beroende, att hos Konungens Befallningshafvande i länet skriftligen anföra hvad han till bevarande af sin rätt aktar nödigt.

Efter utgången af denna tid och sedan bergmästaren i orten öfver ansökningen meddelat yttrande, insände Konungens Befallningshafvande samtliga handlingarna jemte eget utlåtande till Konungen, som pröfvar, huruvida, med afseende å företagets gagn för orten och det allmänna, koncession i enlighet med denna stadga må sökanden beviljas eller icke.

5 §.

Koncession må icke omfatta område öfverstigande femhundra hektar.

6 §.

Å område, som innan denna stadga trädt i kraft blifvit för bearbetande af stenkolsfyndighet inmutadt eller annorledes lagligen upplåtet, må icke, utan tillstånd af den som innehar sådan rätt, koncession beviljas, så länge den äldre rättigheten är behörigen försvarad.

7 §.

Äro flera ansökningar om koncession å samma område på en gång anhängiga, bestämme Konungen, oberoende af tiden då ansökningarna inkommit, hvilken af sökandena, vare sig de äro jordegare, uppfinnare eller andre, må ega företräde till koncessionens erhållande; dock vare den, som dervid visar sig hafva upptäckt fyndigheten, berättigad att, om annan erhåller koncessionen, af denne undfå skälig godtgörelse, hvars belopp i koncessionen bestämmes.

8 §.

I koncession skall utsättas:

gränserna för det område koncessionen omfattar;

den ytvidd i dagen inom sagde område, som må sökanden för arbetet anvisas;

den mark för väg till området, som sökanden eger begagna; samt

den årliga arbetsskyldighet koncessionens innehafvare minst skall fullgöra.

9 §.

För det område, hvarå koncession meddelats, skola gränserna på djupet räknas lodräta, såvidt det utan förnärmande af annans rätt kan ske.

10 §.

Den, som erhållit koncession, ege uteslutande rätt att, med de vilkor och inskränkingar denna stadga innehåller, inom det område koncessionen omfattar eftersöka samt bearbeta och tillgodogöra sig derstädes befintliga stenkolsfyndigheter äfvensom de eldfasta leror, hvilka i sammanhang med sådana fyndigheter förekomma.

Öfriga på djupet anträffade mineraliska ämnen inom området för koncessionen må äfven af koncessionsinnehafvaren för arbetet användas i den mån sådant är för dess ändamålsenliga bedrivande erforderligt. Hvad sålunda icke användes må innehafvaren af koncessionen ock behålla, så framt det icke af jordegaren mot erläggande af godtgörelse för brytnings- och uppfordringskostnader afhentas inom sextio dagar efter tillsägelse. Jordegarens rätt i detta afseende utöfvas å kronojord af jordens innehafvare.

Är mineralfyndighet inom området inmutad, vare lag som i 17 § sägs.

11 §.

Innan den, som erhållit koncession, må komma i åtnjutande af dermed förenade rättigheter, åligger det honom:

a) att hos Konungens Befallningshafvande i länet ställa borgen för lösen af den jordvidd i dagen, som han enligt koncessionen eger att begagna;

b) att såsom pant för skada och intrång, som genom arbetet kan jord-egare eller annan tillskyndas, hos Konungens Befallningshafvande nedsätta i penningar eller svenska statens eller allmänna hypoteksbankens obligationer ett belopp, utgörande, då endast borrhningsarbete är ifråga, två tusen kronor, samt, innan annat arbete får börjas, derutöfver femtio kronor för hvarje hektar af det område koncessionen omfattar. Är koncessionsinnehafvaren tillika egare af detta område, må i koncessionen medgifvas honom befrielse, till hela beloppet eller viss del deraf, från nedsättning, hvarom nu är sagdt; dock med skyldighet för koncessionsinnehafvaren att sedermera, om jorden eller andel deraf kommer i annan egares hand, inom åtta dagar efter tillsägelse af nye egaren fullgöra hvad härofvan är i afseende å nedsättande af pant i allmänhet föreskrifvet.

Det åligger Konungens Befallningshafvande att tillse, att stäld borgen är vederhäftig, och att densamma varder behörigen förnyad.

Har nedsatt belopp blifvit till större eller mindre del för gäldande af skadeersättningar använt, skall koncessionsinnehafvaren inom åtta dagar fylla bristen, så att beloppet åter uppgår till ofvan bestämda summa.

12 §.

Det område i dagen, som innehafvare af koncession för arbetet behöfver, skall, med iakttagande af den i koncessionen högst medgifna ytvidd, af bergmästaren i orten efter kallelse å jordegaren på stället anvisas, endera på en gång vid arbetets början, eller i mån som koncessionsinnehafvaren deraf är i behof.

Öfver sådan förrättning skall bergmästaren föra protokoll, upptagande fullständig beskrifning öfver det anvisade området, hvilket vid förrättningen bör på marken utstakas och förses med rösen eller andra lämpliga skiljemärken samt derjemte å koncessionskartan inläggas.

Kostnaden för förrättning, hvarom i denna § sägs, skall gäldas af koncessionsinnehafvaren.

13 §.

1 mom. På mindre afstånd än tvåhundra meter från boningshus eller från annan åbyggnad, der den är uppförd vid gård, eller från tomtplats eller trädgård, må område för arbete i dagen enligt 12 § icke anvisas utan tillstånd af såväl egaren till byggnaden, tomtplatsen eller trädgården som den, hvilken dertill har nyttjanderätt.

2 mom. Område för arbete i dagen må ej heller sträcka sig in på kyrkogård eller begravningsplats eller, utan tillstånd af vederbörande myndighet, på mindre afstånd än trettio meter från sådan jernväg eller kanal, som är upplåten för allmän trafik.

3 mom. Hvad i denna § är sagdt om hinder mot anvisande af område i dagen vare dock icke gällande, om hindret tillkommit efter det koncessionen meddelades.

14 §.

1 mom. Område, som enligt 12 § af bergmästaren för arbete i dagen anvisas, skall, med det undantag som i 2 mom. härnedan sägs, af koncessionsinnehafvaren lösas med belopp, motsvarande jordens fulla värde och hälften derutöfver. Lösesumman skall, om öfverenskommelse ej kan träffas, bestämmas af särskild nämnd i den ordning, som i gällande författning angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof stadgas; och falle kostnaden härför koncessionsinnehafvaren till last.

2 mom. Är området afsedt endast för fyndighetens undersökning medelst borrhning och vill innehafvaren af koncessionen icke under längre tid än högst tre år deröfver förfoga, vare han icke skyldig att sådant område till sig lösa; gifve dock, så länge detsamma användes, innehafvaren af jorden ersättning i årlig afgift, motsvarande dubbla beloppet af jordens afkastning, att förskottsvis för hvarje år betalas. Koncessionsinnehafvaren skall derjemte, då platsen icke vidare begagnas, ersätta jordegaren eller den, som i hans ställe är till sådan godtgörelse berättigad, all skada, som marken genom arbetet för framtiden kan hafva tagit. Under tiden till dess denna ersättning blifvit erlagd, ansvare koncessionsinnehafvaren för fulla beloppet af den årliga afgiften för områdets begagnande.

3 mom. Då rätt till område för väg är i koncessionen medgifven, gälle i fråga om lösen af sådant område eller afgift för dess begagnande hvad som för hvardera fallet är i denna § föreskrifvet.

4 mom. Det åligger koncessionsinnehafvaren att ensam fullgöra hägnadsskyldigheten kring område, som han enligt denna § fått till sig lösa.

5 mom. A område, som blifvit enligt denna § inlöst, må lagfart icke koncessionsinnehafvaren meddelas.

15 §.

Innehafvaren af koncession må icke ofvan jord taga i besittning eller eljest förfoga öfver annan del af området för koncessionen, än som blifvit honom af bergmästaren anvisad såsom i 12 § sägs.

Visar sig under arbetets fortgång behof af större utrymme i dagen, än som är i koncessionen medgifvet, ege koncessionsinnehafvaren att om vinnande af ökad utrymme göra ansökning i den ordning, som för erhållande af koncession är föreskrifven.

16 §.

Under jord må innehafvare af koncession bedrifva arbetet å hela det område, koncessionen omfattar, allenast med den inskränkning, att arbetet icke, utan sådant tillstånd som i 13 § omförmäles, får ega rum lodrätt under ett område i dagen med utsträckning af femton meter från sådana byggnader och platser, som i 1 mom. af sagde § äro uppräknade, samt med utsträckning af trettio meter från jernväg eller kanal, upplätta för allmän trafik.

Hvad i denna § är stadgadt om hinder mot arbete under jord vare icke gällande om hindret tillkommit efter koncessionens meddelande.

17 §.

Sker å område, hvarå koncession meddelats, inmutning af mineralfyndighet, som enligt grufvestadgan den 16 Maj 1884 är dertill uppläten, eller meddelas koncession å område, som förut är för annan mineralfyndighet än stenkol inmutadt, må arbete för fyndighetens eftersökande och bearbetande, som verkställles på grund af först vunnen rättighet, icke hindras eller uppehållas af arbete på grund af inmutning eller koncession, som senare tillkommit. Uppstår i detta fall tvist om sättet för bedrifvande af de särskilda slagen af arbete, bestämme bergmästaren i orten huru arbetena skola ordnas, så att innehafvare af äldre inmutning eller koncession kan ändamålsenligt bedrifva sitt arbete med minsta förfång för den senare rättsinnehafvaren.

18 §.

Skada och intrång, som tillskyndas jordegare eller annan genom arbete, som på grund af koncession verkställles, skall ersättas af den, som innehar koncessionen.

19 §.

Yppar sig tvist om beloppet af ersättning, som enligt denna stadga skall utgå, varde frågan, der den ej gäller jordlösen hvarom i 14 § sägs, pröfvad af tre ojäfvige skiljemän, bland hvilka en utses af hvardera parten och de sålunda utsedde tillkalla den tredje; tredskas den ersättningskyldige

att utse skiljeman, eller kunna de utsedde ej om valet af den tredje sig förena, ege Konungens Befallningshafvande eller rätten i stad och domaren å landet eller utmätningssmannen i orten att om valet förordna. Den ersättningsskyldige vare pligtig gälda kostnaden för skiljemännens sammanträde samt motpartens utgifter å saken; sättes ersättningen ej högre än den ersättningsskyldige före sammanträdet bjudit, stånde hvar sina kostnader och gälde hvardera halfva sammanträdeskostnaden.

Hvad de fleste skiljemännen säga skall, änskönt någondera parten vill söka domaren, gå i verkställighet, der ej domaren eller öfverexekutor annorlunda förordnar; den af parterne, som med beslutet ej nöjes, dock ej förment att tvisten under rättens pröfning draga, så framt han sin talan instämmer inom nittio dagar från det skiljemännens beslut honom tillställes. I skiljemännens beslut skall tydlig hänvisning lemnas om hvad den missnöjde har att iakttaga för tvistens dragande under rättens pröfning.

Vill ersättningstagaren hellre genast lita domstol än skiljemän till, stånde det honom öppet.

20 §.

1 mom. Om innehafvare af koncession verkställer arbete utan att borgen och pant äro enligt 11 § ställda, eller sätter sig i besittning af område i dagen, som icke blifvit honom anvisadt af bergmästaren såsom i 12 § sägs, eller under jord utan behörigt tillstånd drifver arbete å område, som enligt 16 § är derföre skyddadt, ansvare såsom för åverkan, om åtal derå i laga tid anställes.

2 mom. I fall, hvarom i 1 mom. är sagdt, så ock om koncessionsinnehafvare underlåter att enligt 11 § fylla uppkommen brist i nedsatta medel, eller att ställa sig till ofterrättelse föreskrift i fråga om borgen som af Konungens Befallningshafvande enligt samma § meddelas, eller att erlägga afgift enligt 14 § 2 mom., då varde arbetet inställt intilldess hvad i hvarje fall är föreskrifvet blifvit fullgjordt; och åligger det utmätningssmannen i orten, då han derom anlitas, att lemna den för arbetets inställande nödiga handräckning.

21 §.

Vill koncessionsinnehafvare frånträda koncessionen, göre derom skriftlig anmälan hos Konungens Befallningshafvande i länet; och upphøre koncessionen från den dag, sådan anmälan skett.

Då koncession sålunda upphört likasom då densamma genom laga-kraftegande dom förklarats förverkad, ege den, som innehaft koncessionen, att återfå den af honom enligt 11 § ställda borgen, sedan han visat att

alla frågor om jordlösen inom området för koncessionen blifvit slutligen afgjorda; och vare han derjemte berättigad att, sedan ett år förflutit från koncessionens upphörande, återbekomma så stor del af det enligt samma § nedsatta belopp, som icke motsvarar anspråk på ersättningsskyldighet, hvarom tvist då kan vara anhängig.

Önskar koncessionsinnehafvare afstå endast från viss del af det område koncessionen omfattar, göre derom ansökning hos Konungen, och varde ärendet behandladt i den ordning, som för erhållande af koncession är föreskrifven.

Medgifves koncessionsinnehafvare att afstå från en del af området för koncessionen, gälle om återbekommande af det för den delen nedsatta belopp hvad härofvan är i ty fall stadgad.

2 Kap.

Om afgift till jordegaren.

22 §.

Egare af jord inom det område, hvarå koncession meddelats, vare berättigad att, utan deltagande i kostnaden för arbetet, af koncessionsinnehafvaren erhålla en afgift, motsvarande i värde en femtiondedel af de stenkol och i sammanhang dermed förekommande eldfasta leror, hvilka å området vinnas och i dagen uppfordras. Denna afgift skall för hvarje arbetsår erläggas inom utgången af Januari månad nästföljande år. Äro inom området flere jordegare, njute de lott i afgiften, efter som de i jorden ega del.

23 §.

Å kronojord, som under ständig besittningsrätt innehafves eller är till boställe auslagen eller blifvit för kronans räkning till brukning på viss tid åt annan upplåten, skall kronoåbon, boställsinnehafvaren eller den, som eljest besittningsrätten innehar, njuta den jordegaren enligt 22 § tillkommande afgift till godo. Å annan kronojord vare koncessionsinnehafvaren från afgift befriad.

24 §.

Ej må någon för längre tid, än han är egare eller innehafvare af jorden, till annan öfverlåta rättigheten att uppbära afgift, hvarom i 22 § sägs.

25 §.

Fråga om värdet af den afgift, som enligt 22 § bör jordegare till komma, skall, der öfverenskommelse ej kan träffas, prövas af skiljemän, såsom i 19 § är föreskrifvet.

3 Kap.

Om arbetsskyldighet och hvilostånd.

26 §.

1 mom. Den årliga arbetsskyldighet, som enligt 8 § skall i koncessionen bestämmas, må icke sättas lägre, än att värdet af arbetet motsvarar femton dagsverken för hvarje hektar som koncessionen omfattar intill etthundra hektar, tio dagsverken för hvarje hektar derutöfver intill trehundra hektar, och fem dagsverken för hvarje hektar derutöfver.

Denna arbetsskyldighet skall för hvarje kalenderår innan dess slut fullgöras; och räknas första arbetsåret från den 1 Januari året efter det, då koncessionen utfärdades, der ej i följd af tvist för arbetet mött hinder, hvars undanrödjande icke af koncessionsinnehafvaren berott, i hvilket fall arbetsåret räknas från den 1 Januari året efter det, då hindret upphört.

2 mom. För de tre arbetsår, som följa näst efter koncessionens meddelande, må, då skäl dertill äro, arbetsskyldigheten nedsättas till hälften af hvad ofvan är föreskrifvet.

3 mom. Arbeta, hvarom i denna § sägs, skall vara af beskaffenhet att kunna främja det ändamål, för hvilket koncessionen beviljats.

27 §.

Befrielse från stadgad arbetsskyldighet må, på skriftlig ansökning, af bergmästaren beviljas hvarje gång för högst fyra arbetsår, då mot arbetets fullföljande förefinnas väsentliga hinder, som icke kunnat af koncessionsinnehafvaren förekommas, eller andra giltiga anledningar till hvilostånd uppgifvas och styrkas.

Ej må dock hvilostånd medgifvas, om ej arbetsskyldigheten är för minst sex arbetsår fullgjord.

Hvilostånd skall utsättas att gälla från och med den 1 Januari året efter ansökningens ingifvande till den 1 Januari det år, då arbetsskyldigheten skall åter inträda.

28 §.

Nytt hvilostånd må icke meddelas, med mindre än att arbetsskyldigheten blifvit fullgjord för minst sex arbetsår från den tid, förut beviljadt hvilostånd gått till ända.

29 §.

Sökes hvilostånd för sådan stenkolsgrufva, hvarifrån amman i arbete varande grufva kan under hviloståndstiden blifva af ökad vattentillopp besvärad, må hvilostånd af bergmästaren icke beviljas förr, än antingen egaren till den angränsande grufvan sådant medgifvit, eller visas kan, att öfverenskommelse med honom om vattnets undanhållande under hviloståndstiden träffats, eller ock sökanden stält pant eller borgen, som blifvit af öfverexekutor godkänd, för all den skada, som under samma tid genom ökad vattentillopp egaren till angränsande grufva tillskyndas.

Visar det sig, sedan hvilostånd redan är beviljadt, att angränsande grufvor, på sätt förut är nämndt, förnärmas, bestämme bergmästaren de villkor, hvarunder hviloståndet får tillgodonjutas.

30 §.

Beslut om hvilostånd skall genom koncessionsinnehafvarens försorg inom tre månader från det beslutet meddelades uppläsas i kyrkan till socken eller församling, der området för koncessionen är beläget, vid påföljd att hviloståndet eljest förfaller, hvarom erinran bör i beslutet intagas.

31 §.

Försummas utan behörig tillåtelse den i koncessionen bestämda arbetsskyldighet för något arbetsår, vare vid det årets utgång koncessionen och den derpå grundade rätt förverkad, så framt talan derom sker inom två år från utgången af det arbetsår, under hvilket försummelsen egt rum.

Utom den, hvars enskilda rätt är i fråga, må äfven kronans ombudsman tala å försummelse, hvarom i denna § sägs.

32 §.

Då koncessionen förverkats eller eljest upphört att vara gällande skall all den mark, hvilken koncessionsinnehafvaren enligt 14 § inlöst, hemfalla till jordegaren utan ersättning, dock att koncessionsinnehafvaren må under två år derefter å sådan mark afgiftsfritt behålla qvar byggnader och andra tillhörigheter.

Schakt och gruföppningar samt de i grufvan befintliga, för dess styrka och bestånd nödiga byggnader skola utan lösen tillfalla den, som sedermera i laga ordning förvärfvar rätt till grufvans bearbetande.

4 Kap.

Ordningsstadganden.

33 §.

Bergverksstyrelsen eger att öfver arbete för eftersökande och bearbetande af stenkol utöfva sådan tillsyn, att nödig trygghet beredes arbetsmanskaper, och att icke genom sättet för arbetets bedrivande grufvans framtida bestånd äfventyras eller fara för annans egendom uppstår.

Den, som icke ställer sig till efterrättelse föreskrift, som på grund af denna paragraf af bergsöfverstyrelsen eller bergmästaren meddelas, straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

34 §.

Särskildt skall vid grufbrytning iakttagas, att inrättningar för vandring upp och ned i grufvan samt uppfodringslinor äfvensom de maskiner, hvilka för grufdriften användas, underhållas i sådant skick, att olycks-händelse genom bristfällighet derå ej må inträffa.

35 §.

Utän tillstånd af bergmästaren må icke schakt eller gruföppning igenvyllas eller de i grufvan befintliga, för dess styrka och bestånd nödiga byggnader skadas eller förstöras. Den häremot bryter straffes med böter från och med tio till och med fem hundra kronor.

36 §.

Finner bergmästaren nödigt att i stenkolsgrufva anstalt göres till trygghet för arbetsmanskaper eller till förekommande af fara för grufvans framtida bestånd eller för annans egendom, ege bergmästaren förelägga koncessionsinnehafvaren att inom viss tid hafva utfört sådan anstalt vid äfventyr, förutom ansvar enligt 33 §, att, efter omständigheterna, det föreskrifna arbetet varder på hans bekostnad genom bergmästarens försorg verkställt eller arbetet inställes, till dess sådan anstalt blifvit gjord.

37 §.

Medför arbete i stenkolsgrufva synnerlig våda för arbetsmanskäpet, eller drifves det på sådant sätt, att uppenbar fara för grufvans bestånd eller annans egendom derigenom uppstår, eger bergmästaren att förbjuda arbetet; och stånde sådant förbud vid magt intill dess, på förd klagan, annorlunda varder af bergsöfverstyrelsen förordnad.

38 §.

Då bergmästaren förordnat om inställande af arbete i stenkolsgrufva, må han, der så nödigt är, för verkställighet deraf anlita kronobetjeningens biträde.

39 §.

Då rätt till koncession å annan öfvergått, skall nye egaren, vid bot af ethundra kronor, inom femton dagar derefter hos bergmästaren derom göra anmälan.

40 §.

Hafva flere i koncession del, skola de för hvarje år utse en föreståndare för arbetet, hvilken är ansvarig för fullgörande af de föreskrifter, hvarom i detta kap. stadgas.

Val af föreståndare skall anmälas hos bergmästaren.

Sker ej sådan anmälan, är hvarje delegare eller, om koncessionen innehafves af bolag, hvarje ledamot af dess styrelse ansvarig såsom vore han föreståndare för arbetet.

41 §.

Öfver stenkolsgrufva, som är under arbete, skall, der icke grufvan i sin helhet är från dagen fullt åskådlig, finnas fullständig och noggrann grufkarta (markscheiderkarta) i skala 1 : 1,500; och böra nya grufarbeten sist hvarje halfår å kartan inläggas.

Grufkarta skall, på bekostnad af koncessionsinnehafvaren, upprättas af bergstjensteman eller annan, som af bergsöfverstyrelsen förklarats behörig att verkställa grufmätningar; börande så väl kartan som kompletteringsarbetena uppgöras i två exemplar, deraf det ena skall finnas vid grufvan eller på tillsägelse vara för vederbörande bergstjensteman eller jordegaren derstädes tillgängligt. och det andra insändas till bergsöfverstyrelsen.

Försunmar koncessionsinnehafvare hvad sálunda är föreskrifvet, vare straffet böter från och med tio till och med etthundra kr.; och ege bergmästaren låta å hans bekostnad karta upprättas eller kompletteras.

42 §.

Innan den 1 Mars hvarje år skall koncessionsinnehafvaren till bergmästaren insända uppgift å de stenköl och eldfasta leror, som under föregående året brutits och uppfodrads, jemte de öfriga statistiska redogörelser, som bergsöfverstyrelsen kan föreskrifva.

Försunmar koncessionsinnehafvare hvad i denna § påbjudes, böte tio kronor; och ege bergmästaren förelägga ytterligare tid, hvarje gång vid vite, ej öfverstigande sjuttiofem kronor.

43 §.

Till böter enligt denna stadga må ej dömas, om å förseelsen följer straff enligt allmän lag.

Böter och viten, som jenlikt denna stadga ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till deras fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän lag.

44 §.

Öfverträdelse af stadgandena i detta kap. må af allmän åklagare åtalas, der öfverträdelsen af bergstjensteman eller målsegande till åtal angifves.

45 §.

Klagan öfver bergmästares beslut må föras hos bergsöfverstyrelsen genom besvär, som skola, vid talans förlust, dit ingifvas i mål från Norrbottens, Vesterbottens, Jemtlands och Vesternorrlands län innan klockan tolf å fyratiofemte dagen och i mål från öfrige orter i riket innan klockan tolf å trettionde dagen från delfäendet af det beslut, som öfverklagas.

5 Kap.

Särskilda bestämmelser.

46 §.

För stenkolsgrufva, hvartill rättighet genom inmutning eller annorledes vunnits innan denna stadga trädte i kraft, skall grufvestadgan den 16 Maj 1884 i tillämpliga delar lända till efterrättelse, med följande undantag:

a) innehafvare af stenkolsgrufva vare berättigad att bearbeta och tillgodogöra sig äfven de eldfasta leror, hvilka i sammanhang med stenkolsfyndigheten förekomma;

b) för stenkolsgrufva skall utmål utläggas då fyndigheten blifvit genom borrhning undersökt och prof å fyndigheten erhållits; och må i utmål tilldelas ett område af högst 356,28 meter (200 famnar) i längd och bredd;

c) det afstånd, inom hvilket de i 3 § grufvestadgan angifna byggnader äfvensom tomtplats och trädgård äro, enligt 11 och 26 §§ i samma stadga, mot grufarbete skyddade, skall i fråga om stenkolsgrufva i stället beräknas till 178,14 meter (100 famnar);

d) den årliga arbetskyldigheten för stenkolsgrufva må icke för hvarje inmutadt område eller utmål understiga hvad som i värde motsvarar ett-hundra dagsverken;

e) afgift i stället för arbetskyldighet enligt 41 § grufvestadgan må icke för stenkolsgrufva ega rum;

f) hvilostånd å stenkolsgrufva må icke enligt 44 § grufvestadgan förlängas; ej heller får nytt hvilostånd å grufvan meddelas, med mindre än att arbetskyldigheten blifvit fullgjord för minst sex år från den tid, förut beviljadt hvilostånd gått till ända;

g) om ordningen för grufdriften skall för innehafvare af stenkolsgrufva gälla hvad i 4 kap. af denna stadga är för innehafvare af koncession stadgadt;

h) den tid, inom hvilken enligt 21 § grufvestadgan det för utmåls tilldelande erforderliga arbete skall vara fullgjordt och ansökning om utmål ingifven, skall i fråga om stenkolsgrufva, som ej erhållit utmål före den 1 Januari 18 . . ., beräknas från sagde dag.

47 §.

Har anmälan om inmutning af stenkolsfyndighet enligt 3 och 4 §§ grufvestadgan den 12 Januari 1855 skett, men, i följd af Kongl. kungörelsen angående förbud tills vidare mot utfärdande af mutsedlar å stenkolsfyndigheter den 24 Maj 1872, mutsedel å fyndigheten ej blifvit meddelad, då ege den, hvilken enligt grufvestadgan varit till inmutning berättigad, företråde framför annan till koncession å det område, som utgjort föremål för inmutningen, derest han inom ett år efter det denna stadga trädt i kraft å området söker koncession i den ordning 2 § innehåller. Göres ej sådan ansökning inom nämnda tid eller afslås koncessionsansökningen, vare anmälan, hvarom i denna § är sagdt, förfallen.

48 §.

Vill egare af stenkolsgrufva, hvarom i 46 § sägs, å densamma söka koncession, då skall, om koncession vinnes, den äldre rättigheten till grufvan upphöra att vara gällande från den dag, koncessionen meddelades.

Denna stadga skall träda i kraft den 1 Januari 18 . . , då grufvestadgan den 12 Januari 1855 samt förordningen angående vilkoren för utländings behörighet att inom riket bearbeta inmutad mineralfyndighet den 12 April 1872 och Kongl. kungörelsen ang. förbud tills vidare mot utfärdande af mutsedlar å stenkolsfyndigheter den 24 Maj 1872 skola, förstnämnda båda författningar i hvad de afse stenkolsfyndigheter, upphöra att gälla.

MOTIV.

1 Kap.

1 §.

Vid tillämpning af det koncessionssystem, på hvilket förslaget är byggt, framställer sig först frågan, om koncession skall fordras äfven för rättighet att eftersöka stenkolsfyndigheter, eller om icke denna rätt kan medgifvas under enklare former, än som för tillstånd till bearbetande äro af nöden.

I såväl den tyska som franska lagstiftningen är skilnad gjord mellan eftersökandet och bearbetandet, med olika regler för hvardera slaget. För eftersökande erfordras medgifvande af jordegaren eller, om sådant icke kan erhållas, tillstånd af myndighet, omfattande allenast rätt att eftersöka. Då någon fyndighet blifvit anträffad, inträder ett nytt skede, bearbetandet, med därför stadgade särskilda bestämmelser.

I motsats härtill har i svenska grufflagstiftningen alltid varit gällande den grundsats, att myndighets tillstånd till grufarbete innefattade rätt på en gång till eftersökande och bearbetande af de mineralfyndigheter tillståndet afsåg. Utan tvifvel har härigenom vunnits större enkelhet och reda i lagstiftningen, särskildt med afseende på rättigheten till den fyndighet, som vid eftersökandet upptäckes. Grundsatsen har ock vunnit tillämpning i den under förra året för andra mineralfyndigheter än stenkol utfärdade grufvestadga.

Komitén har därför icke tvekat att, i konsekvens med vår grufflagstiftning i öfrigt, för rättighet att eftersöka och bearbeta stenkolsfyndigheter uppställa enahanda fordringar i afseende på rättighetens förvärfvande, eller att göra bådadera beroende på koncession. Skada och förfång tillskyndas dessutom jordegaren såväl vid eftersökande som bearbetande, hvarföre det, om man verkligen vill bereda jordegaren ett skydd mot hvarje obehörigt intrång, torde vara nödvändigt att tillåtelse till stenkolsfyndigheters eftersökande icke meddelas utan sådan betryggande pröfning af sökandens egenskaper och företagets beskaffenhet, som enligt förslaget skall föregå beviljandet af koncession.

För att emellertid icke onödigtvis försvåra verkställandet af undersökningar, innehåller förslaget dels i 11 § att, då endast borrhningsarbete

är i fråga, ett mindre belopp än eljest behöfver nedsättas som pant för skada och intrång, dels i 14 § att i samma fall koncessionsinnehafvaren ej skall vara skyldig att lösa den af honom begagnade marken och dels i 26 § att arbetskyldigheten just med afseende på försöksarbetena må under de tre första åren nedsättas till hälften af hvad den eljest skall utgöra.

Vid behandlingen af denna § har väl ifrågasatts, att rättigheten att meddela koncession lämpligen skulle kunna öfverlemnas åt Konungens Befallningshafvande, men då en koncession af ifrågavarande slag kan medföra samma intrång i enskild eganderätt som en vanlig expropriation, synes det vara mest öfverensstämmande med andan i vår lagstiftning att allenast Konungen må ega att härom besluta. Derigenom vinnes ock fördelen af en större likformighet i lagens tillämpning, under det i annat fall lätteligen en olika praxis kunde göra sig gällande hos olika länsstyrelser.

Slutorden i denna § »och må förty inmutning af sådana fyndigheter icke vidare ega rum» kunde möjligen synas obehöfliga, men komitén har ansett det böra genast från början utmärkas, att inmutningsrätten till stenkol, som genom Kongl. kungörelsen den 24 Maj 1872 är allenast suspenderad, komme att genom nu ifrågavarande lagstiftning definitivt upphöra.

2 §.

Till större bekvämlighet för sökanden och med afseende jemväl derpå att Konungens Befallningshafvande i allt fall skall afgifva utlåtande öfver hvarje koncessionsansökning, har sådan ansökning ansetts lämpligen böra ingifvas till nämnda myndighet.

Sökanden har att i ansökningen uppgifva ej allenast det jordområde, hvarå han söker koncession, utan äfven huru stor ytvidd i dagen inom sagda område som han anser sig behöfva för arbetet.

Enligt förslaget skall nämligen en koncessionsinnehafvare ej ega att förfoga öfver lika stort område i dagen som på djupet. Arbetsområdet under jord bör af skäl, som i motiveringen till 5 § närmare angifvas, kunna erhålla en betydligare utsträckning, hvaremot af dagytan endast en mindre del för grufanläggningen erfordras. Om, såsom 5 § i förslaget medgifver, koncessionsområdet erhåller en utsträckning af ända till 500 hektar, är det uppenbart att denna ytvidd icke behöfves för arbete ofvan jord. Komitén har därför ansett saken kunna bäst ordnas på det sätt att (enligt 8 §) Konungen efter pröfning af sökandens anspråk och deremot af jordegaren möjligen framställda anmärkningar, i koncessionen utsätter huru stor ytvidd i dagen inom koncessionsområdet som högst

må användas för arbetet. Med iakttagande af detta sålunda bestämda maximum skall sedermera vederbörande bergmästare, på sätt i 12 § närmare bestämmes, anvisa de platser inom området, som för arbetet må tagas i anspråk.

I fråga om den i förevarande § sökanden ålagda skyldighet att vid ansökning föga karta öfver det jordområde, hvarå koncession sökes, kan möjligen anmärkas att det stundom kan möta svårighet för sökanden att få en sådan karta upprättad, men dels torde, då den för kartan föreslagna skala är lika med den för laga skiftesförrättningar bestämda åkerskalan, skifteskartan i allmänhet kunna användas, och dels lär i de undantagsfall, der jordegaren kunde vilja motsätta sig kartläggningen, den utväg stå sökanden öppen att hos Konungens Befallningshafvande söka förordnande för vederbörande landmätare att verkställa de för kartläggningen nödiga mätningar. Såvidt komitéen känner har ej heller i de härmed likartade fall, som förekomma vid expropriation för t. ex. jernvägar, någon svårighet att anskaffa de i expropriationsförfattningarna föreskrifna kartor icke försports.

I mål rörande expropriation af mark för jernvägar, kanaler och dylika anläggningar, som stå under offentlig myndighets uppsigt, är det, enligt hvad komitéen inhemtat, brukligt att den jemte ansökningen ingifna kartan återställes till sökanden med skyldighet för denne att till vederbörande myndighet aflemna en kopia deraf. Detsamma lär väl komma att iakttagas i fråga om koncessionskartor, men då nödiga föreskrifter i detta afseende torde böra meddelas i koncessionen, har det icke ansetts behöfligt att i lagen intaga någon särskild bestämmelse härom, helst någon sådan icke förekommer i expropriationsförfattningarna.

En uppgift beträffande den omfattning, hvari sökanden har för afsigt att drifva arbetet, bör, om så ske kan, lemmas af det skäl, att, enligt 8 §, föreskrift skall i koncessionen meddelas om den arbetsskyldighet, som af koncessionsinnehafvaren minst skall fullgöras. Till ledning för beslutet i detta fall är det, särskildt vid konkurrerande ansökningar, af vigt att känna sökandens egen ståndpunkt i frågan. Då emellertid sökanden understundom möjligen icke skulle kunna på förhand lemna ifrågavarande uppgift, är han, enligt förslaget, icke heller ovilkorligen förbunden dertill.

Enär Konungen, på sätt i 4 § omförmäles, har att pröfva, huruvida, med afseende å företagets gagn för orten och det allmänna, koncession bör en sökande meddelas eller ej, likasom att vid konkurrerande ansökningar afgöra hvilkendera af sökandena må tillerkännas företrädet, ligger det naturligen i hvarje sökandes eget intresse att visa det han såväl i tekniskt som ekonomiskt hänseende eger nödiga kvalifikationer och hjälpmedel till företagets utförande. Förslaget innehåller därför endast den

erinran för sökanden att bifoga de intyg i berörda afseende, som han vill åberopa.

3 §.

Då det är af vigt att alla de, hvilkas intressen i ett eller annat afseende beröras af koncessionsansökningen, erhålla kännedom om densamma för att komma i tillfälle att bevaka sin rätt, har komitén i denna § infört bestämmelser om ansökningens kungörande i så vidsträckt omfattning som möjligt.

Särskildt har det, då på landsbygden mången saknar tillgång till den officiella tidningen, ansetts nödigt att med afseende på den i 4 § bestämda fatalietid låta kungörelsen i kyrkan innefatta äfven underrättelse om dagen, då kungörandet i allmänna tidningarna första gången skett.

4 §.

Då anmärkningar mot koncessionsansökningen få ingifvas hos Konungens Befallningshafvande, torde den i paragrafen föreskrifna tid af tre månader icke vara för knappt tilltagen. De jordegare, som kunna vara intresserade i saken, ega nemligen på grund af stadgandena i nästföregående § alltid ett rådrum af minst tio veckor från uppläsandet för vidtagande af de åtgärder, hvartill de kunna finna ansökningen gifva anledning.

5 §.

I fråga om koncessionsområdets storlek har komitén ansett bestämmande af ett minimum icke böra ifrågakomma. För industrien vore ett dylikt stadgande utan ändamål och för jordegaren skulle det möjligen kunna medföra olägenhet om lagen ej tillstodde koncession å ett område, huru litet som helst. Om t. ex. på något ställe kolfötsen går upp i dagen eller eljest är lätt åtkomlig från ytan, kan det ju inträffa, att jordegaren vill för eget behof tillgodogöra sig de stenkol, som sålunda utan vidare svårighet kunna brytas. I dylika fall skulle det vara obilligt om icke för jordegaren stode öppet att äfven för ett helt litet område erhålla den uteslutande rätt till fyndigheten, som koncession medför.

Koncessioner å mycket sma områden torde emellertid alltid komma att höra till undantagen och det är därför egentligen frågan om koncessionsområdets största tillåtna utsträckning, som kan anses vara af praktisk betydelse.

Enligt 1855 års grufvestadga var för stenkol utmålets storlek bestämd till högst 200 famnar i längd och bredd, motsvarande nära 26 tunnland.

Då det till följd af de svenska stenkolsflötsernas ringa mäktighet och beskaffenhet i öfrigt icke lönar sig att för bearbetande af ett så inskränkt arbetsfält bekosta en schaktsänkning, har vid anläggning af stenkolsgrufvor hittills så tillgått, att genom inmutning förvärfvats rätt till ett större antal utmål i ett sammanhang. På sådant sätt har grufvbrytaren visserligen kunnat erhålla huru stort arbetsområde som helst, men då hvarje utmål skolat genom särskildt arbete försvaras, har vid en dylik af flera utmål bestående grufva arligen stora summor måst bortslösas på hvarjehanda för grufvegaren i öfrigt ändamålslost arbete. Dessa försvarsarbeten, som vanligen utförts genom gräfning här och der på marken inom de olika utmålen, hafva dessutom vållat jordegarna mycken olägenhet och förgärlighet och torde i hög grad hafva bidragit att göra grufvedriften mindre väl sedd å jordbrukarens sida.

I 1874 års förslag till ny grufvestadga är utmålsvidden för stenkolsgrufvor bestämd till omkring 100 tunnland, af uppgifvet skäl att denna vidd motsvarade hvad som från ett och samma schakt lämpligen kunde utbrytas.

Detta förslag kan emellertid komitéen icke anse tillfredsställande. Vid de stenkolsverk af betydelse, som för närvarande äro i gang, utbrytes arligen ett område, vexlande mellan 5 och 15 tunnland. Med ett utmål af 100 tunnland skulle således hela stenkolstillgången vara utbruten på omkring 10 år. Att en anläggning för så kort tid skulle komma till stand läser dock icke vara antagligt. Kostnaderna för ett stenkolsverk af den beskaffenhet, att verkligt gagn för industrien kan deraf väntas, äro nemligen så betydliga, att en längre fortvaro ovilkorligen måste förutsättas. Och om än, till följd af större vana vid arbetet samt befrielse från de ofta betydliga belopp, som betalts för sjelfva mutesellarne, kostnaden för anläggning af ett stenkolsverk kan nedbringas väsentligen under hvad de nuvarande verken kostat, återstår ändock alltid så mycket, att anläggningen är en stor affär, hvilken måste under en längre tid såsom sådan drivas för att lemna utsigt till vinst. De nuvarande större stenkolsverken hafva också, såsom ofvan är nämnt, ansett ett betydligare arbetsområde behöfligt och därför, trots de betungande försvarsarbetena, förskaffat sig och bibehållit ett större antal utmål. Salunda innehar Kropps bolag 66 utmål vid Bjuf och i en annan grupp vid Raus 78 utmål. Wallåkra bolag eger 331 särskilda inmutningar, deraf 157 äro försedda med utmål. Äfven vid Skromberga, der arbetet ändock bedrifves i mindre skala, disponeras för detsamma en komplex af 16 utmål.

Dessa sakförhållanden, beroende ytterst på stenkolsflötsernas ringa mäktighet och kolens blandade beskaffenhet, hafva synts komitéen utmärka, att, om någon verklig och för landet gagnelig stenkolsindustri framdeles

skall kunna uppstå, så erfordras såsom ett oeftergifligt vilkor, att det för hvarje anläggning afsedda område för arbete under jord erhåller den utsträckning, att en större anläggning der kan för en längre framtid bedrivas; och har komitén därför föreslagit att detta område må kunna omfatta ända till 500 hektar.

7 §.

På sätt i inledningen till förslaget redan framhållits, skall grunden för beviljande af koncession vara den allmänna nytta, som kan väntas uppstå af företaget. Med fasthållande af denna princip måste, der flere på en gång söka koncession på samma område, koncessionen, oberoende af andra omständigheter, lemnas företrädesvis åt den, som finnes vara bäst kvalificerad till företagets utförande och således erbjuder de bästa garantierna för uppfyllande af det med koncessionen afsedda ändamål.

Vid öfverläggningen om de bestämmelser, som innefattas i förevarande paragraf, har emellertid inom komitén varit ifrågasatt, huruvida icke en jordegare, som söker koncession å ett område beläget på hans egen mark, borde ega företräde framför andra sökande till koncession å området.

En sådan företrädesrätt kan visserligen förefalla naturlig, men om man närmare gör sig reda för de verkningar en dylik rätt skulle kunna medföra, finner man lätt att densamma icke låter förlika sig med koncessionssystemet. I de fall, der jordegaren verkligen ämnade sjelf idka grufvedrift, skulle visserligen mot hans företrädesrätt föga vara att anmärka, äfven om han dervidlag stälde sig i vägen för någon annan till grufvrensens bedrivande mera lämplig person. Hittills har emellertid jordegaren endast sällan slagit sig på grufdrift. Men om en företrädesrätt vore honom tillerkänd, ligger det nära till hands att antaga, att jordegaren utan att sjelf vilja idka grufdrift, skulle söka att af rättigheten göra det bruk, som, utan hänsyn till det allmännas intresse af stenkolsindustriens utveckling, komme att lända honom sjelf till största gagn. Sålunda skulle en jordegare, under hvars egor finnes en värderik stenkolsfyndighet, kunna, så snart någon annan sökte koncession dera, sjelf ingifva en liknande ansökning, för att sedan med stöd af den rätt, som icke kunde förvägras honom, sjelf bestämma de vilkor, hvarpå han ville tillåta den andre att utföra det tillämnade företaget.

Det kunde äfven och skulle säkerligen icke sällan inträffa, att en jordegare, kanske blott för att undgå det obehagliga grannskapet af en kolgruva, inlade sitt veto mot grundandet af ett dylikt företag genom att göra sin företrädesrätt gällande. För att fullt uppfatta betydelsen af de svårigheter en jordegare dervidlag kunde förorsaka stenkolsindustrien, må

man endast tänka sig hurusom, med den jordstyckning som eger rum i Skåne, en eller annan egare till mindre delar af marken inom ett vidsträckt stenkolsfält skulle kunna med tillhjälp af sin koncessionsrätt här och der afstänga fältet och sålunda omöjliggöra hvarje försök att genom en större grufvanläggning verkställa en lönande utbrytning deraf, med mindre än att åt den, som begagnade sitt veto, lemnades ersättning till belopp, som af honom kunde godtyckligt bestämmas.

Skall koncessionssystemet kunna tillämpas, är det således nödvändigt, att företrädesrätt till koncession icke är på förhand någon tillförsäkrad, utan att detta beror på pröfning i hvarje särskildt fall. Men fastän lagen sålunda enligt komiténs uppfattning icke kan stadga någon företrädesrätt för jordegaren, är dermed ej sagdt att icke vid lagens tillämpning någon hänsyn bör tagas till en sökandes egenskap af egare till ett ifrågasatt koncessionsområde. Vill en jordegare verkligen sjelf bearbeta en å hans egor befintlig stenkolsfyndighet och saknar han icke de nödiga förutsättningarne för arbetets utförande, torde nog i de aldra flesta fall koncession komma att beviljas honom framför hvarje annan sökande.

Med hänsyn till den grund, hvarpå koncessionssystemet hvilat, kan ej heller för upptäckare någon företrädesrätt till koncession gerna ifrågakomma. För uppmuntran till sökande efter nya stenkolsfyndigheter, har komitén likväl ansett att här likasom i Frankrike upptäckaren bör njuta skäligen godtgörelse af den, som erhåller koncession å den nyupptäckta fyndigheten.

8 §.

Sedan i koncessionsansökningen uppgifvits den ytvidd i dagen, som sökanden anser sig behöfva, och vederbörande jordegare samt öfriga, hvilkas rätt kan vara på frågan beroende, haft tillfälle att deröfver yttra sig, bestämmas i koncessionen totalbeloppet af den ytvidd, hvaröfver sökanden eger att för sitt arbete förfoga. Deremot kan det icke på förhand afgöras och i koncessionen utsättas till hvilken eller hvilka särskilda platser denna ytvidd skall förläggas. Detta är en teknisk fråga som delvis kan finna en ändamålsenlig lösning först under arbetet och med ledning af den vid borruingarne och i öfrigt vunna erfarenhet. Anvisandet af dessa platser är derföre enligt 12 § uppdraget åt vederbörande bergmästare.

Vid bestämmandet af ytvidden i dagen är frågan om utrymme för arbetarebostäder af särskild vikt. Visserligen lär koncessionsinnehafvaren i de flesta fall kunna genom köp förvärfva sig den härför erforderliga mark. Detta ligger äfven i hans eget intresse, på det att icke, vid koncessionens upphörande och områdets hemfallande till jordegaren (32 §), de

uppförda byggnaderna måtte blifva så godt som värdelösa. Någon gång, särskildt då koncessionsområdet och den omgifvande trakten tillhöra kronan eller en större enskild egendom, skulle det emellertid kunna inträffa, att byggnadsplatser för ifrågavarande bostäder ej kunde på frivillighetens väg erhållas. Och för sådana fall lärer, efter komiténs mening, plats för dessa byggnader böra ingå i den åt koncessionsinnehafvaren anslagna ytvidd samt dennas storlek derefter lämpas. I annat fall skulle nemligen grufvegaren blifva nödsakad att låta sina arbetare bo på långt från grufvan aflägsna ställen. Utom att detta skulle vara för arbetet i hög grad hinderligt och medföra betydlig förlust af arbetstid, kunde häraf uppstå verklig fara för arbetarnes helse och välbefinnande. Då grufarbetaren efter sitt våta arbete kommer upp ur grufvan, är det naturligen af synnerlig vigt för honom att genast kunna önsa kläder och komma i anjutan af varm föda m. m., som han icke utan svårighet kan erhålla amanstädes än i sitt hem. Att då låta honom trött af sitt mödosamma arbete vandra kanske en fjerdedels mil eller mera för att uppnå hemmet vore ju omenskligt och skulle säkerligen hämma sig genom tilltagande sjuklighet och dödlighet bland denna klass af arbetare, på samma gång som svårigheten att erhålla ordentligt folk till arbetet i väsentlig mån komme att ökas.

Komitén har derföre icke i denna § eller eljest i förslaget intagit något stadgande i det syfte, att mark för arbetarebostäder icke skulle få ingå i den ytvidd, som i koncessionen bestämdes, utan lemnat denna fråga till pröfning och afgörande för hvarje särskildt fall.

I fråga om arbetsskyldigheten är väl i 26 § bestämdt det mått, hvarunder denna skyldighet icke, utan uppgifvande af koncessionens ändamål, kan få nedgå. Men i många fall, särskildt vid konkurrerande koncessionsansökningar, kan, på grund af sökandenas eget erbjudande eller af andra skäl, arbetsminimum böra sättas vida högre än hvad 26 § föreskrifver. Arbetsskyldigheten är derföre icke i förslaget absolut fixerad, utan beroende på pröfning och bestämmande vid koncessionens meddelande, enligt den utredning i frågan, som dervid eger rum; dock alltid med iakttagande af den yttersta gräns nedat, som i 26 § är utsatt.

9 §.

Till undvikande af de förvecklingar, som ofta uppstått vid tillämpningen af våra äldre bergsförfattningars stadganden om beräkning i vissa fall af på djupet snedt fallande utnälsgränser, har genom 1884 års grufvestadga blifvit bestämdt, att innutning skall gälla endast område med lodräta gränser på djupet; och då, med hänsyn till stenkolsfyndigheternas

förekomstsätt, andra än lodräta gränser för koncessionsområde icke kunna ifrågasättas, har denna paragraf i förslaget affattats i hufvudsaklig öfverensstämmelse med motsvarande paragraf i berörda grufvestadga.

De i paragrafen förekommande orden »såvidt det utan förnämmande af annans rätt kan ske» hafva afscende på det förhållande, som kan uppstå om koncession meddelas å ett område, gränsande intill ett äldre utmål med snedt fallande gränser.

10 §.

Såsom i inledningen till detta betänkande redan omförmäls, äro de här i landet förekommande stenkolsflötserna af den beskaffenhet, att de i allmänhet icke kunna bearbetas på annat sätt än att, jemte de mera värdefulla stenkolen, uppfordras en större myckenhet sämre kol och eldfasta leror.

De bättre stenkolen förekomma nendigen oftast i så ringa mängd att desamma icke kunna bära hela brytningskostnaden. Någon stenkolsbrytning skulle derföre sällan kunna komma till stand, om icke grufvegaren finge använda äfven lerorna. Hittills har också, ehuru uttryckligt stadgande om rätt till lerorna icke finnes i 1855 års grufvestadga, dessa opåttalt disponerats af grufvegaren. För tillgodogörande af de i sammanhang med stenkolen förekommande eldfasta leror äro vid några af de större grufva-läggningarna särskilda fabriker uppförda, vid hvilka de sämre stenkol, som ej tala transportkostnad, kunna med fördel användas som bränsle, och i allmänhet torde kunna sägas att endast på sådant sätt bearbetningen af de svenska stenkolsflötserna kan göras lönande. För stenkolsindustrien är derföre fritt förfogande öfver leran af utomordentligt stor betydelse och ingen med förhållandena förtrogen lärer förneka, att denna industri derförutan knappast skulle kunna ega bestånd.

Komitén har med anledning häraf ansett att hela lagstiftningen om stenkol skulle blifva förfelad, om icke deri inrymdes den för denna industri nödvändiga rättigheten att tillgodogöra äfven de i sammanhang med stenkolen förekommande eldfasta leror.

I fråga om andra mineraliska ämnen har något skäl ej förefunnits att afvika från den princip, som är antagen i 1884 års grufvestadga, ur hvars 8 § senare delen af ifrågavarande moment är hemtad.

Till följd af den koncessionsinnehafvarens medgifna rätt till lerorna, kunde möjligen befaras, att denne skulle söka missbruka koncessionen derhän, att han, under sken att bearbeta stenkol, i sjelfva verket tillagnade sig endast leror för tegelbruk eller annan dylik anläggning; men

å enligt 1 § tillståndet gäller endast eftersökande och bearbetande af stenkol;

då koncessionsinnehafvaren enligt 10 § får tillgodogöra sig endast de eldfasta leror, som förekomma i sammanhang med stenkol;

då vidare koncessionsinnehafvaren enligt 12 § icke får disponera öfver andra områden i dagen, än som af bergmästaren honom anvisas;

då koncessionen enligt 26 § icke försvaras med annat arbete, än som kan främja det ändamål, för hvilket koncession meddelats;

och *då* slutligen grufarbetet i sin helhet är, såsom i 33 § sägs, ställt under bergverksstyrelsens uppsigt:

så torde all fara för missbruk i berörda afseende vara i förslaget förebyggd.

11 §.

Utom den borgen för lösen af jord inom koncessionsområdet som i punkten a) af denna paragraf föreskrifves, är i punkten b) infördt ett stadgande om ställande af särskild säkerhet för skada och intrång, som genom arbetet kan jordegare eller annan tillskyndas.

Detta stadgande har komitén ansett vara af behovet synnerligen påkalladt. I en sådan landsdel som Skåne vållar grufarbetet vida betydligare skada än i andra trakter, der grufdrift förekommer. Brytningen försiggår nästan alltid under tätt bebyggda och uppodlade fält, hvarför äfven med iakttagande af all möjlig försigtighet skada a byggnader, dräneringar och dylikt allt emellanåt torde ifrågakomma. Det är da af ej ringa vigt att städe ett till ersättningar disponibelt kapital finnes att tillgå, så att den som lidit skada af arbetet så vidt möjligt ej utsättes för risken att finna grufvegaren oförmögen att fullgöra sin ersättningsskyldighet. Saknaden af tillräcklig garanti i detta afseende torde mycket hafva bidragit till inmutningssystemets förhatlighet, da under den egentliga inmutningsperioden det verkligen inträffat att jordegare, ehuru de vidtagit alla lagliga åtgärder till bevarande af sin rätt, likväl gått miste om all ersättning för skada och intrång från inmutarnes sida.

I fråga om depositionsbeloppets storlek har komitén ansett detsamma böra sättas betydligt lägre under försöksarbetet än sedermera, da den egentliga brytningen påbörjats. Försöksarbetet, eller, som komitén till undvikande af olika tydningar benämnet det, bormningsarbetet, tager endast i anspråk en obetydlig del af ytan inom koncessionsområdet och vållar i öfrigt ringa skada, hvarför en summa af 2,000 kronor i regeln torde vara fullt tillräcklig till ifrågakommande ersättningar.

Sedan sjelfva brytningsarbetet kommit i gång kan naturligtvis skada ofta uppstå i värde vida öfverstigande 50 kronor för hektar, men da det faller af sig sjelf att hela den för koncessionsområdet deponerade summan i hvarje fall får tagas i anspråk till ersättningens gäldande, synes denna

summa i allmänhet böra blifva tillräcklig, då det väl torde höra till sällsyntheterna att arbetet på en gång förorsakar skada på flera olika ställen. Den som fått sig tillerkänd rätt till ersättning torde icke dröja med att uttaga densamma, och åtta dagar efter hvarje utbetalning skall bristen i depositionsbeloppet åter vara fylld.

Sistnämnda stadgande, att hvarje brist i depositionsbeloppet skall fyllas inom så kort tid som åtta dagar, torde möjligen kunna synas väl strängt mot koncessionsinnehafvaren, men då denne så snart en skada inträffat naturligtvis måste bereda sig på att skaffa medel till densammans ersättande och koncessionsinnehafvaren dessutom bör utbetala ersättningsbeloppet utan att röra vid depositionen, torde stadgandet icke orsaka större svårighet för den koncessionsinnehafvaren, som vill uppfylla sina förpligtelser.

En koncessionsinnehafvare, som själf är egare till koncessionsområdet, bör naturligen vara befriad från säkerhetens ställande så länge hans eganderätt fortfar. Säljer han området eller en del deraf kan ny egare fordra säkerhet, hvarför säljaren måste vara beredd att inom åtta dagar hafva den erforderliga summan till hands.

12 §.

Enligt hvad vid 8 § är omförmäldt, skall, sedan i koncessionen blifvit bestämdt totalbeloppet af den ytvidd inom koncessionsområdet, som för arbetet får i dagen användas, denna ytvidd till sitt läge på marken anvisas af bergmästaren. Om formerna härför stadgas i förevärande §. I vanliga fall lära de för arbetet nödiga platser icke kunna på en gång uppgifvas, utan först den mark, som erfordras för undersökning, och sedan de egentliga arbetsplatserna o. s. v., allt efter den erfarenhet, som vinnes vid arbetet. Anvisandet får därför enligt 8 § ske i mån som koncessionsinnehafvaren deraf är i behof. Till förrättningen skall jordegaren kallas för att bevaka sin rätt. Det anvisade området förses med rösen och inlägges på koncessionskartan, för att vid möjligen uppkommande tvist kunna med säkerhet återfinnas.

Ehuru koncessionsinnehafvaren icke kunnat tilläggas ovilkorlig rätt att få sina arbetsområden anvisade på de ställen han önskar, emedan, om koncessionsinnehafvaren lika väl kan använda den ena som den andra platsen, det ställe bör väljas, der arbetet är till minsta skada för jordegaren och andra; så bör naturligtvis koncessionsinnehafvarens önskan i detta afseende följas i alla de fall, der bestämda skäl icke tala mot densamma.

13 §.

De bestämmelser rörande skydd för byggnader, tomtplats och trädgård emot grufarbete ofvan jord, som i denna § förekomma, öfverensstämma

helt och hållet med de enligt 3 § af 1884 års grufvestadga i samma afseende gällande föreskrifter för inmutningar.

Af samma skäl, som föranledt fredande af begravningsplats för inmutningar, har i förslaget föreskrift blifvit lemnad, att arbetsområdet ej må sträcka sig in på dylika platser.

Öfriga delar af denna § äro ock hufvudsakligen hemtade från 3 § i grufvestadgan.

14 §.

Enligt den franska lagen erhålles i följd af koncessionen full eganderätt till området och hela grufanläggningen betraktas som fast egendom. Visserligen torde deraf i många afseenden väsentliga fördelar för industrien uppstå;

men *då* i vår gruflagstiftning en annan princip städe varit och fortfarande är tillämpad, i det att grufva utgör lösegendom och det område, som grufvegaren inom utnälet inlöst, kommer att, då grufva sönas, utan afgift återfalla till jordegaren;

då område, som koncessionsinnehafvaren utan egarens medgifvande får för grufarbetet inlösa, icke torde böra få af honom disponeras under längre tid, än som det ändamål uppfylles, för hvilket intränget eger rum;

då för kontroll härå äfven vid stenkolsgrufvor en viss arbetsskyldighet måste föreskrifvas, vid äfventyr att koncessionen eljest förverkas;

och *då* slutligen en föreskrift af sistnämnda slag icke medgifver att åt dylika grufvor gifves naturen af fast egendom;

så har komitén ansett att stenkolsgrufvor likasom andra grufvor måste betraktas såsom lösegendom och egaren tilläggas rätt att besitta den mark, som af grufvan upptages, endast under den tid, som grufarbetet behörigen uppehålles. Derefter kommer inlöst område att enligt 32 § hemfalla till jordegaren.

Då jordegaren, utom skada och intrång hvarför ersättning erhålles, får genom grufarbetet vidkännas mångahanda olägenheter, som icke kunna godtgöras och hvilka i Skåne med dess tätare befolkning och högre uppdrifna jordbruk äro särskildt kännbara, har komitén ansett billigt, att, i likhet med hvad som är i lagen om dikning föreskrifvet, den jord som koncessionsinnehafvaren får lösa skall betalas med fulla värdet och hälften derutöfver.

I fråga om bestämmandet af lösen för jord enligt denna paragraf har komitén ansett det mest betryggande att vid bristande öfverenskommelse det i gällande författning angående jords och lägenhets afstående för

allmänt behof stadgade förfarande blefve använt, hvarför hänvisning till nämnda författning lemnats.

I likhet med hvad som enligt grufvestadgan gäller i fråga om försöksarbete, har i mom. 2 koncessionsinnehafvaren tillerkänts den förmånen att icke behöfva inlösa sådant område, som endast är afsedt för undersökning af en fyndighet medelst borrhning och öfver hvilket han ej vill förfoga under längre tid än tre år. Skyldighet att för dylikt område erlægga full lösen skulle endast onödigtvis försvåra eftersökandet af stenkol och då icke längre tid än tre år medgifves, kan jordegaren icke billigtvis göra anspråk på annat än ersättning för den förlust han verkligen lider till följd af arbetet. Da emellertid dylika arbeten vålla jordbrukaren stor olägenhet derigenom, att mindre områden här och der på hans åker afspärras och sålunda brukningen af det hela väsentligen försvåras på samma gång som kostnaderna för plöjning, körslor och dylikt snarare ökas än minskas, bör naturligen den ersättning, som skall tillfalla jordegaren, nägorlunda rikligt tilltagas. Komitén har därför föreslagit densamma till dubbla beloppet af jordens afkastning, dervid med afkastning torde böra förstås ej netto- utan bruttoafkastning, enär jordegaren af nyss antydda orsak måste antagas förlora hvad som på området kunnat skördas, utan att samtidigt få sin brukningskostnad minskad.

Då koncessionsinnehafvaren enligt förslaget ej erhåller eganderätt till området, faller det af sig sjelft att han ej kan erhålla lagfart derå och följaktligen ej heller låta inteckna detsamma. Emellertid har komitén för undvikande af missförstånd ansett lämpligt att i mom. 5 af denna § införa en erinran härom.

16 §.

Genom bestämmelserna i 13 § är sörjdt för att arbetet ofvan jord ej må förläggas så nära de i nämnda paragraf uppräknade byggnader och platser att skada eller alltför stor olägenhet af arbetet uppstår.

I fråga om arbetet på djupet äro förhållandena olika och erfordera därför äfven särskilda bestämmelser.

Härvid har lagstiftaren att i första rummet tillse, att trygghet vinnes mot fara för lif och helsa, samt att skydd beredes för hemfriden och andra rättigheter af den beskaffenhet, att kränkning deraf icke kan med penningar ersättas.

Ehuru det för grufarbetet medför stora olägenheter att under och omkring byggnader och dylikt nödgas lemna ett visst område på djupet obrutet, har komitén ansett det ur förenämnda synpunkt icke kunna medgifvas grufbrytaren att utan vederbörande egares eller innehafvares tillstånd

med arbetet gå under de i 13 § uppräknade byggnader och platser eller närmare intill desamma, efter lodlinien räknadt, än 15 meter, hvilket mått komitéen, efter härom inhentade upplysningar, ansett kunna i detta fall motsvara behovet.

Beträffande åter jernvägar och kanaler, har komitéen, enär äfven den minsta sättning der kan medföra stor fara, med stöd af hvad i detta fall är i grufvestadgan bestämdt, ansett de i 13 § bestämda afstånd böra iakttagas äfven med afseende på arbetet under jord. Det hinder för grufarbetet, som af paragrafens bestämmelser kan uppkomma, torde i ganska många fall kunna förekommas på det sätt, att genom aftal med egaren eller på ansökning hos vederbörande myndighet tillåtelse erhålles att med iakttagande af de försigtighetsmått, som i hvarje särskildt fall pröfvas nödiga, gå närmare under byggnader och anläggningar än lagen medgifver.

17 §.

Da, för den händelse förslaget varder antaget, kollisioner mellan inmutningar och koncessioner möjligen kunna uppstå, har det varit nödigt att genom ett särskildt stadgande ordna förhållandet emellan koncessionsinnehafvare och inmutare.

Detta har i paragrafen skett med tillämpning af grundsatsen, att den som är före till tiden är bättre till rätten, men på samma gång med iakttagande deraf, att utöfningen af en rättighet icke må i vidsträcktare mån än ändamålet kräfver lägga hinder i vägen för annans behöriga verksamhet.

19 §.

Affattningen af denna paragraf är hentad ur Kongl. Förordningen om allmän flottled den 30 December 1880, 8 §.

20 §.

För att bereda ett verksamt skydd för jordegarens rättigheter är, i öfverensstämmelse med den princip som blifvit tillämpad i 13 § m. fl. ställen i 1884 års grufvestadga, genom förevarande paragraf stadgadt att i alla de fall, der koncessionsinnehafvaren åsidosätter något väsentligt af hvad som aligger honom i förhållande till jordegaren, skall denne ega att genast erhålla handräckning för arbetets inställande.

21 §.

För franträdande af koncessionen har någon annan form än en enkel anmälan hos Konungens Befallningshafvande icke ansetts nödig.

Vill deremot en koncessionsinnehafvare afstå från endast en viss del af området, kan detta i flere hänseenden inverka på annans rätt t. ex. genom deraf följande minskning af det enligt 11 § nedsatta belopp, eller på det sätt, att en redan utbruten del af koncessionsområdet, för hvilken äfven öfrige jordegare inom området fått uppbära andel i den enligt 22 § utgående afgift, fränskiljes, så att egaren deraf beröfvas rättigheten att i sin tur erhålla andel i samma afgift för öfriga delar af området.

En dylik förändring i koncessionen synes därför icke böra få ske utan iakttagande af samma förfarande, som är föreskrifvet vid behandlingen af koncessionsansökning i allmänhet, så att den, hvars rätt kan vara i fråga, kommer i tillfälle att bevaka densamma.

Da skada till följd af grufarbetet kan uppstå äfven någon tid efter det arbetet upphört, torde det vara nödigt att låta det till ersättningar nedsatta beloppet qvarstå hos Konungens Befallningshafvande under ett års tid, räknad från den dag koncessionen franträdde.

2 Kap.

22 §.

Till följd af de stora kostnader, som äro förenade med anläggningen af en stenkolsgrufva, har den i 1855 års grufvestadga jordegaren tillförsäkrade rättighet att till hälften med inmutaren deltaga i grufarbetet och den deraf fallande vinsten i verkligheten endast sällan kunnat af jordegaren begagnas.

De olägenheter, för hvilka, utom den särskildt ersatta direkta skadan, en jordegare genom grufarbetet utsättes, äro emellertid så väsentliga, att någon ersättning härför torde böra honom beredas. Denna ersättning måste så afmätas, att å ena sidan berörda olägenheter, bland hvilka högre arbetspriser och ökad fattigvård äro de mest betungande, skäligen uppvägas, och, å den andra, industrien icke betungas med en börda, som den icke kan bära. Framförallt bör ersättningen utgå på sådant sätt, att jordegaren utan svårighet kan utbekomma densamma och kontrollera beloppet. Någon annan form, motsvarande dessa fordringar, än en viss andel af värdet å de uppfordrade produkterna, har komitén icke kunnat utfinna.

Före tillkomsten af 1855 års grufvestadga har en bestämmelse i denna riktning varit tillämplad. Enligt Kongl. Förordningen den 27 Augusti 1723 var nemligen jordegare, som ej ville sjelf upptaga grufva eller deri participera, berättigad att af allt det, som vid anläggningen tillverkades, »njuta en procent, fritt för alla omkostningar».

Ett liknande stadgande förekom äfven i 1874 års förslag till grufvestadga. Enligt nämnda förslag skulle den jordegare som ej ville deltaga i grufarbetet ega att erhålla en viss andel af det ur grufvan uppfordrade mineralet eller detsamma värde efter gångbart pris. Den jordegaren tillkommande andelen var i förslaget bestämd till en femtiondedel, utom vid stenkolsgrufvor, der densamma skulle utgöra en trettiondedel.

Såsom skäl, hvarför afgiften borde vara högre för stenkolsgrufvor än för andra grufvor, anfördes i förslaget, att det i de flesta fall vore lättare att på förhand beräkna en stenkolsfyndighets mäktighet och utsträckning samt att man i allmänhet kunde för stenkol paräkna en jämnare efterfrågan och afsättning med åtminstone någon vinst, och att i följd häraf en stenkolsgrufanläggning, om den rätt bedrefves, vore underkastad något mindre risk än andra grufveföretag, hvarförutom stenkolsgrufvorna, som vanligen anlades i trakter, der marken till största delen utgjordes af åker och äng, kunde antagas försäkra större intrång för jordegaren än andra merendels på utmark förekommande grufvor.

Vid den granskning nämnda komitéförslag undergick uttalades emellertid af de flesta i ärendet hörda myndigheter den åsigt, att stenkolsindustrien icke skulle kunna bära en så hög afgift som den föreslagna, och särskildt framhölls af en bland dessa myndigheter, att, då förslaget ej tillerkände grufvegaren rätt att förfoga öfver den ur grufvan uppfordrade leran, det kuappast kunde blifva möjligt för denne att erlægga någon afgift alls. Om deremot leran blefve grufvegarens tillhörighet, kunde enligt samma myndighets åsigt afgiften bestämmas till 3 procent. Af andra myndigheter föreslogs afgiften till 1 à 1½ procent, under det att åter andra afstyrkte hvarje afgift.

Med hänsyn till de i ekonomiskt afseende icke särdeles gynsamma resultat, bearbetningen af de svenska stenkolsfyndigheterna hittills visat sig lemna, har komitén icke ansett sig kunna föreslå någon högre afgift än den i 1874 års förslag för grufvor i allmänhet bestämda, eller en femtiondedel af det uppfordrade mineralet. Lägre synes den dock icke behöfva sättas, om man betänker att, förutom andra fördelar som genom koncessionssystemet beredas grufvegaren, denne enligt bestämmelserna i förslaget skall erhålla full dispositionsrätt öfver de i sammanhang med stenkolen förekommande eldfasta leror.

Att komitén valt den utväg, att låta ifrågavarande afgift bestämmas efter grufvans bruttoafkastning, i stället för att göra densamma beroende af den verkliga vinst företaget i sin helhet lemnar, beror till en del derpå, att komitén befarat att, om afgiften skulle utgå allenast af nettobehållningen, det alltför ofta skulle inträffa, att jordegaren ginge miste om hvarje afgift. Jordegaren skulle nemligen få mycket svårt att kontrollera

när företaget ginge med vinst eller ej och då den synliga tillvaron af en vinst i hvarje affärsföretag är väsentligen beroende på det sätt, hvar på bokföringen anordnas, skulle det i sjelfva verket komma att bero på grufvegarens eget godtfinnande att afgöra när någon afgift borde utgå eller icke.

För öfrigt torde det, då jordegaren har alldeles samma olägenhet af ett grufveföretag å hans egor, vare sig detsamma drifves med vinst eller med förlust, väl kunna sättas i fråga, om icke jordegaren i bada fallen bör hafva lika stor rätt till afgiftens utbekommande.

Vid fördelning af ifrågavarande afgift mellan flere jordegare kunde det måhända synas riktigast att låta hvarje jordegare uppbära afgiften för de stenkol och leror, som faktiskt uppfodrads på hans egor. En sådan fördelning kan emellertid af rent praktiska skäl ej gerna föreskrifvas. I de fall, der marken inom ett koncessionsområde tillhörde ett större antal olika egare, skulle det valla grufvegaren stort besvär att hålla reda på från hvilken jordegares mark hvarje uppfodrad tunna stenkol och lera hemtats. För jordegarna vore det i allmänhet svårt, om icke omöjligt att här öfver sjelfve utöfva någon verklig kontroll. Och i händelse af tvist mellan grufvegaren och jordegaren eller mellan olika jordegare kunde olösliga svårigheter uppstå till följd deraf att, da stenkolsbrytning i allmänhet försiggår på sadant sätt att orterna allt efter som brytningen fortgår igen sätts, all undersökning och följaktligen äfven beräkning af den quantitet, som inom ett visst område brutits, inom kort är omöjliggjord. Det har derfor icke återstått någon annan utväg än att låta fördelningen ske efter den andel hvar och en eger i jorden inom koncessionsområdet. Väl kan det härigenom någon gång inträffa, att, om en del af området icke är kolförande, en eller annan jordegare, å hvars egor några stenkol aldrig uppbrutits, det oaktdadt får uppbära sin andel i den för hela området utgående afgiften. Detta kan visserligen förefalla mindre egentligt. Men då, såsom ofvan anmärkts, hvarje jordegare inom koncessionsområdet, vare sig stenkol verkligen brytas på hans egor eller icke, får i större eller mindre mån vidkännas de olägenheter grufanläggningen i allmänhet medför för sin närmaste omnejd, torde i sjelfva verket äfven rättvisans kraf bäst tillgodoses genom det af komitén föreslagna sättet för afgiftens fördelning.

23 §.

Bestämmelserna i denna paragraf äro affattade i hufvudsaklig öfverensstämmelse med 17 § i 1881 ars grufvestadga.

24 §.

Om den afgift, hvarom här är fråga, ginge af jordegaren till annan person för alltid öfverlätas, skulle det kunna inträffa, att, medan jordbruket

lede skada af de med grufdriften förenade olägenheter, andra personer än jordegarna finge uppbära den därför utgående afgiften. Till förekommande häraf har, likasom i 1874 års förslag, stadgats det förbud som i paragrafen innehålles.

3 Kap.

26 §.

I denna paragraf är utsatt det minimum af arbete, som erfordras för att en grufanläggning skall kunna sägas motsvara det ändamål af allmän nytta, hvarför koncession å anläggningen meddelats. En lagbestämmelse i detta fall har sålunda sin grund deri, att då lagen tillstodjer ett intrång i enskild eganderätt, den också måste tillse att det högre ändamål, som berättigar till intrånget, verkligen uppfylles. Då detta icke längre är förhållandet, skall följdriktigt intrånget upphöra och den meddelade rättigheten till detsamma förfalla.

Detta arbetsminimum, som förhåller sig till det i hvarje särskild koncession enligt 8 § utsatta arbetsminimum på det sätt, att det senare väl kan vara större men aldrig mindre än det förra, har med afseende å såväl arbetets omfattning som sättet för detsammans utförande varit föremål för olika meningar.

I 1855 års grufvestadga är den årliga arbetsskyldigheten för ett utmål af cirka 26 tunnland bestämd till antingen en kubikfamnns bergsprängning eller 4 å 5 kubikfamnns jordrymning eller ock annat grufve- eller grufvebyggnadsarbete, motsvarande 200 dagsverken. Dessa bestämmelser hafva, såsom förut är omnämndt, i synerhet vid bearbetning af stenkolsfyndigheter varit till mycken olägenhet och förargelse, i det att grufegaren, för att försvara alla de utmål, som för grufanläggningen erfordrades, måst å hvarje sådant årligen utföra den bestämda arbetskvantiteten, som dervid icke gerna kunde bestå i annat än omflyttning af jord, utan nytta för grufbrytningen och till synnerligt men för jordbruket. Genom att, på sätt 1872 års komité föreslog, öka försvarsarbetet till 1,200 dagsverken för ett utmål af omkring 100 tunnland torde, då äfven ett sådan utmål är för ringa för en verklig grufanläggning, de öfverklagade olägenheterna af ett improduktivt försvarsarbete icke afhjelpas, snarare motsatsen.

Vid tillämpning af koncessionssystemet bortfalla till en början de svårigheter för grufegaren, som uppstått till följd af nödvändigheten att utföra försvarsarbeten å alla de särskilda utmålen, enär enligt förslaget hvarje grufva bör kunna erhålla ett tillräckligt stort arbetsfält, inom

hvilket arbetet kan koncentreras å derfor lämpliga ställen, der verkligt grufarbe verkställes; och då vidare koncessionsinnehafvaren icke eger att efter behag utföra arbeten ofvan jord här och der inom koncessionsområdet, utan endast å de platser, som enligt 12 § dertill anvisas, samt arbetskyldigheten enligt 3 mom. af förevarande paragraf icke får fullgöras annorledes än genom sådant arbete, som kan främja det ändamål för hvilket koncessionen beviljats, torde de egentliga olägenheterna af försvarsarbetet vara i förslaget väsentligen förebyggda.

I fråga om arbetets omfattning har komitén ansett nödigt, att skyldigheten i detta afseende lämpades efter områdets storlek, då det icke kan fordras att för ett område om endast några få hektar skall utföras samma arbetskvantitet som för ett område om 500 hektar. Derjemte och då man icke skäligen kan begära mera, än att en grufdrift af fullt försvarlig omfattning eger rum, äfven i det fall att området, med hänsyn till brytningens framtida fortgång, fått en större utsträckning; så och till förekommande af att i detta fall fordringarna må blifva större, än hvad som kan anses utgöra minimum för verklig grufdrift, har komitén ansett lämpligt, att, i likhet med hvad i österrikiska grufflagstiftningen är stadgadt, arbetskyldigheten icke bestämmes lika för hvarje hektar, utan vid större områden aftager i visst förhållande till områdets vidd. Slutligen har, för vinnande af enhet och reda i tillämpningen, en enda mätare för arbetet synts böra bestämmas, hvartill komitén, med afseende å stenkolsfyndigheternas förekomstsätt och de ämnen hvaraf de omgifvas, ansett värdet å dagsverken egna sig bättre än, såsom i 1884 års grufvestadga är bestämdt, kostnaden för bergsprängning.

Vid bestämmande af sjelfva måttet för försvarsarbetet har komitén icke funnit skäl att väsentligen afvika från hvad detta arbete, efter hektar räknadt, nu utgör i dagsverken, dock med nedsättning för större områden enligt hvad ofvan är sagdt.

För bättre kontroll öfver arbetskyldigheten samt större lätthet vid utredande af tvister, som röra försummad arbetskyldighet, har här, liksom i 1884 års grufvestadga, föreskrifvits, att arbetsåret alltid skall räknas från den 1 Januari och således sammanfalla med kalenderåret.

Då arbetskyldigheten, under den tid endast undersökning af fyndigheten pågår, bör i följd af detta arbetes natur vara lägre än efter det brytningen kommit i gång, har i 2 mom. stadgats att, »då skäl dertill äro», d. v. s. då undersökning af fyndigheten måste företagas innan brytning kan påbörjas, arbetskyldigheten under de tre första arbetsåren må kunna nedsättas till hälften af hvad i 1 mom. är föreskrifvet. Den tid, under hvilken nedsättning sålunda kan medgifvas, motsvarar den tid, som i 21 § af 1884 års grufvestadga är anslagen till försöksarbete och torde

i alla vanliga fall vara tillräcklig för undersökningens fullbordande och vidtagande af nödiga anordningar för det verkliga grufarbetet.

Ehuru i allmänhet vid den nya lagens tillämpning anledningarna till missbruk i fråga om sättet för arbetsskyldighetens fullgörande torde upphöra, har det ansetts nödigt föreskrifva, att arbetet skall vara af beskaffenhet att kunna främja det ändamål, för hvilket koncessionen beviljats. Någon ovilkorlig fordran att arbetet verkligen skall främja detta ändamål har icke kunnat uppställas, då det vore obilligt att icke räkna grufegaren till godo äfven sådant grufarbete, som, ehuru ordentligt planlagdt, af en eller annan anledning misslyckats.

Någon rättighet för egare af stenkolsgrufvor att, i likhet med hvad i 41 § af 1884 års grufvestadga är andra grufegare medgifvet, få i stället för fullgörande af föreskrifven arbetsskyldighet erlägga en kronan och jordegaren tillfallande årlig afgift finnes icke i förslaget stadgad, enär, i följd af markens högre kultur i de stenkolsförande trakterna, det intrång grufarbetet förorsakar är jemförelsevis så betydligt, att intrånget rimligen icke bör tillätas utan att verkligt grufarbete eger runu.

27—30 §§.

För att motverka de missbruk, hvartill den enligt 1855 års grufvestadga väl långt utsträckta rätten att erhålla hvilostånd gifvit anledning, blef i öfverensstämmelse med riksdagens i 1872 års skrifvelse uttalade mening berörda rätt genom 1884 års grufvestadga för grufvor i allmänhet icke obetydligt inskränkt.

Något giltigt skäl, hvarför icke dessa för andra grufvor gällande inskränknings skulle tillämpas äfven i fråga om stenkolsgrufvor, torde icke kunna framdragas. Tvärtom har det syntts komitén nödigt att ytterligare något skärpa villkoren för erhållande af hvilostånd å stenkolsgrufva, enär just inom denna gren af grufverörelsen lättheten att erhålla hvilostånd förorsakade de största missbruken, till men såväl för jordegaren genom onödigt intrång som för stenkolsindustrien genom fältspärning.

Komitén har derföre och då man måste anse att arbete är regel och hvilostånd undantag bestämt arbetstiden till minst 6 år och hviloståndstiden till högst 4 år, hvarigenom grufanläggningen alltid kommer att vara under arbete mer än halfva tiden.

I öfrigt äro förslagets föreskrifter om hvilostånd helt och hållet öfverensstämmande med motsvarande bestämmelser i grufvestadgan.

31 och 32 §§.

Dessa paragrafer motsvara 47 och 48 §§ i 1884 års grufvestadga.

Tillägget till 31 § att äfven kronans ombud må tala å försurnad arbetsskyldighet har tillkommit af den anledning, att koncessionsinnehafvare, som tillika är egare af koncessionsområdet, eljest skulle kunna utan påföljd åsidosätta arbetsskyldigheten. Om en inmutare försurnar denna skyldighet, kan en hvar ånyo inmuta området och derigenom förskaffa sig rätt att föra talan om den förra inmutningsrättens förverkande. Men då ny koncession å ett område ej läres meddelas förr än den äldre koncessionen förklarats förverkad, skulle, i saknad af ofvanberörda stadgande, ingen vara berättigad att föra talan mot den jordegare, som underlåte att med arbete försvara en koncession å egen mark.

Men hänsyn till de talrika arbetarebostäder, som vanligen äro uppförda vid en stenkolsgrufva, har komitén ansett billigt att låta tidsbestämmelsen i 32 § afse icke allenast såsom i grufvestadgan upplag, utan äfven byggnader och andra grufvegarens tillhörigheter.

4 Kap.

Då de äldre bestämmelserna om ordningen för grufdrift nyligen varit underkastade granskning samt förändrade sådana blifvit genom 1884 års grufvestadga antagna, har komitén, som ansett de för andra grufvor gällande ordningsregler så mycket som möjligt böra tillämpas äfven i fråga om stenkolsgrufvor, i allmänhet kunnat henta de i förevarande kap. förekommande bestämmelser ur den nya grufvestadgan.

I några afseenden har det dock, dels till följd af koncessionssystemets tillämpning och dels med hänsyn till vissa för stenkolsgrufvor egendomliga förhållanden, varit nödigt att, på sätt nedan angifves, afvika från de allmänna bestämmelserna i detta ämne.

34 §.

I afseende å metoden för stenkolsbrytningen har komitén ansett några föreskrifter icke gerna kunna eller böra lemnas. Paragrafen innehåller därför endast bestämmelse om grufvegarens skyldighet att till förekommande af olyckshändelser sörja för grufmaterielens omsorgsfulla underhåll.

35 §.

Då det, äfven om grufvegaren gifves full frihet att på det sätt han finner fördelaktigast anordna arbetet i grufvan, likväl icke bör tillåtas honom att, till men för dem som senare kunna komma att bearbeta grufvan, borttaga de för densammas styrka och bestånd nödiga byggnader, som

en gång blifvit utförda, har i denna paragraf meddelats ett förbud så väl häremot som mot igenfyllande af schakt- eller gruföppning utan tillstånd af vederbörande bergmästare, hvilket förbud omfattar både sönade grufvor och sådana som äro under arbete.

Det har inom komitén äfven varit ifrågasatt att förbjuda igenfyllande af borrhäl, men då ett sådant förbud, hur önskligt det än kunde vara att borrhälen till underlättande af framtida undersökningar hölles öppna, icke skulle medföra det dermed äsyftade gagn med mindre grufvegaren tillika ålades att lemna qvar de vid borrhningen använda jernrör, har komitén, med hänsyn till den känbara förlust detta komme att medföra för grufvegaren, ansett något stadgande i detta syfte icke böra ifrågakomma.

39 §.

Med afseende å de större intressen, som vid stenkolsgrufvorna äro i fråga, har bötesbeloppet satts högre och tiden kortare än hvad motsvarande paragraf i 1884 års grufvestadga bestämmer.

41 §.

Att skalan för kartor öfver stenkolsgrufvor ansetts böra vara mindre än för andra grufkartor är beroende derpå, att kartbladen eljest, till följd af den betydliga ytvidd, som vid förstnämnda slag af grufvor årligen utbrytes, skulle blifva allt för stora och obeqväma att begagna. Den af komitén föreslagna skalan, 1 : 1,500, begagnas vid vårt största stenkolsverk, Höganäs, och har der befunnits tillräcklig för alla behöfliga detaljers utmärkande.

5 Kap.

46 §.

Sedan i de 4 första kap. af förslaget regler blifvit uppställda för den stenkolsindustri, som hädanefter kan uppkomma, återstår frågan om de äldre stenkolsgrufvorna. Då den nu föreslagna stadgan, såsom byggd på koncessionssystem, är principiellt olika med den föregående, på inmutningsrätt fotade lagstiftningen, är det tydligt, att dessa regler icke kunna tillämpas på de äldre förhållandena. Beträffande dessa har man således valet mellan endera 1855 års grufvestadga oförändrad, eller en omarbetning deraf, eller ock 1884 års grufvestadga med erforderliga förändringar. Mot de båda förra alternativen talar redan den omständighet, att i sådant

fall skulle icke mindre än tre särskilda lagar samtidigt komma att tillämpas i fråga om olika slags grufvor, nemligen 1855 års grufvestadga eller en omarbetning deraf för äldre stenkolsgrufvor, 1884 års grufvestadga för andra mineralfyndigheter och slutligen den föreslagna stadgan för blifvande stenkolsgrufvor. Att oreda och missförstånd härigenom lätt skulle kunna uppstå är uppenbart. Och då dertill kommer, att de missbruk och olägenheter, som vid tillämpning af 1855 års grufvestadga visat sig uppstå och hvilka gifvit anledning till ny gruflagstiftning, äro i 1884 års grufvestadga väsentligen afhjelpa äfven i flera sådana fall, som kunna tillämpas på den befintliga stenkolsindustrien, har komitén ansett den enklaste utvägen vara, att låta 1884 års grufvestadga gälla äfven för de stenkolsgrufvor, hvartill rättighet vunnits innan denna stadga trädde i kraft. För detta ändamål har det dock varit nödigt, att i stadgan vidtaga de förändringar, som påkallades af särskilda och för stenkolsgrufvorna egendomliga förhållanden. Dessa förändringar äro, för att lättare kunna öfverskådas, sammanförda under särskilda punkter i förevarande 46 §.

a.

Det första af de undantagsstadganden, komitén i berörda afseende funnit sig böra föreslå, innefattar en utsträckning äfven till de äldre grufvorna af den i 10 § 1 mom. af förslaget stadgade rätt för grufvegaren att tillgodogöra sig de eldfasta leror, som förekomma i sammanhang med stenkolen.

Något bestämdt uttalande härom finnes icke i 1855 års grufvestadga. Men denna rätt kan, såsom komitén förut uttalat, sägas utgöra ett livsvilkor för stenkolsindustrien, och då särskildt de äldre grufvorna äro i hög grad beroende af sin lerfabrikation, har det syntts angeläget att göra slut på det osäkerhetstillstånd, hvori de i detta afseende hittills befunnit sig.

b.

Bestämmelsen i 26 § af 1855 års grufvestadga, att grufvegaren är berättigad och skyldig att söka utmål då fyndigheten »medelst jordrymning eller skärpning blifvit gjord åtkomlig och så blottad, att den till art, läge eller sträckning och mäktighet bedömas kan», innefattar i sjelfva verket så stora fordringar, att de väl endast sällan kunna uppfyllas, särskildt hvad stenkol angår. I följd häraf, och då det med hänsyn till den i 1884 års stadga föreskrifna bestämda tid för utmåls tilldelande är af synnerlig vikt, att en tydlig och tillämplig föreskrift om vilkoren därför förefinnes, har

komitén, i öfverensstämmelse med den praxis som i detta afseende lär hafva utbildat sig, föreslagit, att utnål skall läggas så snart fyndigheten blifvit genom borring undersökt och prof å fyndigheten erhållits.

Bestämmelsen om utnälets storlek är hemtad ur 1855 års grufvestadga, hvilken för stenkolsfyndigheter medgifver ett större utnål än det i 1884 års grufvestadga för grufvor i allmänhet bestämda.

c.

Det i denna punkt stadgade undantag grundar sig på bestämmelserna i 2 § af 1855 års grufvestadga, så att grufegarne bibehållas vid fullkomligt lika rätt som för närvarande.

d.

I fråga om arbetskyldigheten för de äldre stenkolsgrufvorna har komitén ansett en förändring i hittills gällande bestämmelser vara af behovet påkallad.

Då grufvegaren enligt 1855 års grufvestadga vid försvarsarbetets fullgörande kunnat välja emellan att för ett utnål om 26 tunnland utföra antingen bergsprängning till en kubikfamn eller 4 à 5 kubikfamns jordrymning, eller ock annat grufve- eller grufvebyggnadsarbete motsvarande 200 dagsverken, har åtminstone vid stenkolsgrufvor det egentliga försvarsarbetet nästan alltid kommit att bestå i jordrymning. Den stadgade kvantiteten jordrymning har nemligen i allmänhet kunnat åstadkommas för en kostnad ej obetydligt understigande priset på en kubikfamns bergsprängning och motsvarande knappast $\frac{1}{12}$ af värdet å de 200 dagsverken. Denna jordrymning har ock, enligt sammanstående uppgifter, ofta om icke oftast bestått allenast deri, att den bestämda jordkvantiteten, utan hänsyn till något grufvans eller grufbrytningens ändamål, flyttats till något närbeläget ställe inom utnälet. Att sådant icke, enligt grufvestadgans mening, kan anses utgöra försvarsarbete är uppenbart, likasom att, om detta arbete sker endast medelst jordrymning, arbetskvantiteten är allt för obetydlig för att kunna uppfylla det dermed afsedda ändamål, eller åstadkommande af effektivt grufarbete. I 1872 års riksdagsskrivelse anmärktes också, bland annat, att bestämmelserna om arbetskyldigheten föranlett missbruk, och i 1874 års förslag blef, i öfverensstämmelse med riksdagens sålunda uttalade mening, arbetskyldigheten särskildt för stenkolsgrufvor höjd till icke mindre än 1,200 dagsverken för ett utnål af något mer än 100 tunnland.

Att i denna utsträckning öka arbetskyldigheten för de äldre grufvorna har synts komitén vara att gå längre än ändamålet fordrade. Utgående

från den förutsättning, att, likasom i 1884 års grufvestadga, endast ett enda mått för arbetsskyldigheten bör antagas, har komitén sökt finna den kvantitet, som, med obetydligare förhöjning, motsvarade ett medium af de förra alternativa arbetsslagen. Komitén har dervid kommit till 100 dagsverken för ett utmål om 26 tunnland, hvilken arbetskvantitet också tillnärmelsevis motsvarar arbetsskyldigheten för koncessionsområdena, naturligtvis med den skilnad, som uppkommer genom den i fråga om dem gällande aftagande skala vid ökad storlek af området. Någon förhöjning i arbetsskyldigheten kommer sålunda att faktiskt drabba de äldre grufvorna. Men då 1884 års grufvestadga gör det möjligt för grufvegaren att få antingen under ett år fullgöra arbetet för ända till fem år eller att genom arbete å ett utmål försvara flera derintill gränsande sådana, lärers å ena sidan förhöjningen icke blifva synnerligen känbar och å andra improduktivt grufarbete i möjligaste mån förekommas.

e.

Af samma skäl, som i afseende å koncessionsinnehafvare är vid 26 § angifvet, har komitén ansett egare af äldre grufvor icke böra tillåtas att annorledes än genom arbete försvara sin rätt.

Stadgandet i denna punkt medför för öfrigt ej någon inskränkning i grufvegarnes rätt, då 1855 års grufvestadga icke innehöll något sådant medgivande, som i 41 § af nu gällande grufvestadga är infördt.

f.

I fråga om hvilostånd torde icke någon giltig grund kunna anföras, hvarför icke de skärpta bestämmelser, som enligt förslaget äro afsedda att gälla för de stenkolsgrufvor, som hädanefter anläggas, äfven skulle tillämpas på de äldre grufvorna. Skälen hvarför en dylik skärpning af dessa bestämmelser ansetts nödig återfinnas i motiveringen till förslagets 27—30 §§.

g.

Då bestämmelserna i förslagets 4 Kap. äro utarbetade med särskild hänsyn till förhållandena vid stenkolsgrufvor, torde de hellre än motsvarande bestämmelser i 1884 års grufvestadga böra tillämpas i fråga om de äldre stenkolsgrufvorna.

h.

På det att äldre stenkolsgrufvor måtte på samma sätt som andra äldre grufvor blifva underkastade bestämmelsen i 21 § af 1884 års grufve-

stadga angående viss tid, inom hvilken de för utmåls anvisande erforderliga arbeten skola vara fullgjorda och ansökning om utmål till bergmästaren ingifven, har i denna punkt införts ett med berörde 73 § i nämnda stadga alldeles likartadt stadgande.

Hvad särskildt angår de äldre stenkolsgrufvor, som tillkommit annorledes än genom inmutning, torde böra erinras, att, då 1884 års grufvestadga i 36 § innehåller alldeles enahanda bestämmelser för bevarande af dylika grufvors rättigheter, som funnits intagna i 40 § af 1855 års grufvestadga, dessa grufvor alltså bibehållas vid fullkomligt samma rätt, som de för närvarande innehafva.

48 §.

Då Kongl. kungörelsen den 24 Maj 1872 endast innefattade ett förbud tills vidare mot utfärdande af mutsedlar å stenkolsfyndigheter, samt, på sätt i inledningen till detta betänkande omförmäls, ett mycket stort antal ansökningar om inmutning af dylika fyndigheter voro anhängiggjorda vid den tidpunkt då nämnda förbud trädde i kraft, har det varit nödigt att här intaga en bestämmelse om huru med dessa hvilande ansökningar skall förfaras.

Enär inmutningsrätten, om förslaget varder lag, skall i fråga om stenkol definitivt afskaffas, lär det icke gerna kunna ifrågasättas, att man genom att återupplifva ifrågavarande ansökningar skulle än en gång gifva en vidsträckt tillämpning åt det utdömda systemet med alla deraf följande olägenheter. Deremot har det syntts komitén betänkligt att tillintetgöra den rätt till företräde vid meddelande af tillstånd till stenkolsfyndigheternas bearbetande, som ansökningarna, enligt den vid deras tillkomst gällande författning, innebära. Komitén har derföre inpassat företrädesrätten i koncessionssystemet genom att låta densamma gälla koncession i stället för inmutning. Någon viss tid för tillgodonjutande af denna förmån måste dock stadgas, för att en gång få frågan om dessa ansökningar afgjord. Hvad härför är i förslaget tillmätt eller ett år, torde vara tillfyllest för en hvar, som verkligen vill begagna sin företrädesrätt.

49 §.

Som det i flera afseenden skulle medföra olösliga förvecklingar om det tillätes någon att innehafva både inmutnings- och koncessionsrätt till en och samma grufva, är det tydligt att frivilligt förvärfvande af den senare rättigheten måste, på sätt i denna paragraf är stadgadt, föranleda den äldres upphörande.

RESERVATION

af Herr *Anders Persson*.

Genom att, i § 10 1:a stycket af komiténs förslag, utsträcka egarens till stenkolsgrufva rättighet att äfven få tillgodogöra sig de eldfasta leror, hvilka i sammanhang med stenkolsfyndigheter förekomma, har man tillerkänt grufvegaren en rättighet som denne, enligt nu gällande grufvestadga icke eger och man har härigenom ytterligare inkräktat på jordegarens eganderätt. Jag har dock icke inom komitén motsatt mig detta förslag sedan komitén föreslagit ersättning åt jordegaren äfven för detta ämne. Men komiterades flertal hafva derjemte, genom stadgandet i 2:dra stycket samma § utsträckt grufvegarens rättighet ända derhän att denne får ullgodogöra sig äfven andra mineraliska ämnen än stenkol och eldfasta leror, der sådant för arbetets ändamålsenliga bedrivande är erforderligt. Detta, sammanställt med ofvan nämnda rättighet, fruktar jag åter kan föranleda ett högst betänkligt missgrepp uti jordegarens rätt, derest icke något korrektiv emot befarade missbruk införes i lagen. Visserligen har genom förslaget jordegaren tillerkänts rätt att, emot erläggande af godtgörelse för brytnings- och uppfodringskostnader, få inom viss tid efter tillsägelse afhemta såhunda uppfodrade mineralier; men då denne svårligen lärer kunna kontrollera hvartill ifrågavarande kostnader uppgått, måste det säkerligen medgifvas att denna jordegarens rättighet är mera chimér än verklig. Hvad man, efter mitt förmenande, kan hafva att befara, är att, sedan grufvegaren erhållit rättighet att tillgodogöra sig de stenkolsfyndigheter, hvilka inom ett visst område kunna förefinnas, denne under sken att bearbeta stenkol i sjelfva verket endast tillgodogör sig t. ex. eldfasta leror för tegelbruk eller annan dylik anläggning.

I de trakter af vårt land, der stenkolsfyndigheter hittills äro kända, förekomma dessa i de mest oregelbundna lägen. Icke sällan påträffar man stenkolsflötser på ett mycket ringa djup från jordytan — 4 à 6 fot från densamma —; ja någon gång en ringa stenkolsflöts nära nog i dagen af jordytan. Dessa stenkolsflötser äro väl i och för sig icke brytvärda, men

under dem kunna förekomma leror, om hvilka man kan tvista huruvida icke dessa äro af någon eldfast beskaffenhet, äfvensom andra mineralier, såsom krita, kalksten och mergel, hvilka måhända äro dubbelt värdefullare än de ringa stenkolslager som der anträffas. Det kan då inträffa att grufvegaren, under sken af att bryta stenkol, tillagnar sig dessa värdefullare ämnen, hvilka man dock hittills ansett vara jordegarens tillhörigheter, och detta har uppenbarligen icke varit komiténs mening, såsom synes af motiveringen till nyssnämnde §. — Det saknas icke heller exempel uppå att man tillvägagått på likartadt sätt. Inom provinsen Skåne har ett bolag haft inmutning på ett större område i och för stenkolsbrytning. Sedan schakt blifvit nedsänkt och brytningen af stenkol var börjad, kom man snart underfund med att denna affär icke var lönande. Man anlade då ett storartadt tegelbruk i och för tillgodogörandet af leran och brytningen af denna var och förblef hufvudsaken; ja man utbröt icke ens så mycket stenkol som åtgick i och för tegelbrukets drifvande, utan inköpte denna vara från andra stenkolsgrufvor inom provinsen, och stora massor af upptagna leror, hvilka tegelbruket icke förmådde konsumera, exporterades till andra länder. Ehuru man salunda fått sin rättighet endast för att tillgodogöra sig de stenkolsfyndigheter som kunde anträffas, bedref man sin industri för helt annat ändamål, och hvad som här skedde kan möjligen åter upprepas.

Äfven om man, med hänsyn till industriens och det allmännas förmåder, nödgas göra lagbestämmelser, de der djupt ingripa uti den enskildes, här jordegarens rätt, vålla honom skada, intrång och olägenheter, ofta af beskaffenhet att de icke med penningar kunna ersättas; ja låta hans eganderätt, hvilken väl dock måste erkännas vara större och bättre än andras, vika för tillgodogörandet af sådana i jorden befintliga rikedomar som denne i allmänhet, i brist af nödigt förlagskapital, icke mäktar åstadkomma, så bör dock lagstiftningen tillse att jordegaren icke blottställes för ett intrång i eganderätten utöfver höfvan; och anläggandet och drifvandet af t. ex. ett tegelbruk eller dylikt kan han oftast sjelf åstadkomma och den mergel eller kalk som kan finnas i hans jord behöfver han blott allt för väl för förbättring af densamma, utan att han skall vara underkastad skyldigheten att betala grufvegaren brytnings- och uppfordringskostnaden derför, då han väl oftast kan göra detta på ett både enklare och billigare sätt.

Jag har derföre inom komitén påyrkat att få i förslaget intaget ett stadgande, hvarigenom det tydligen uttalades att då det kan visas att grufvegaren drifver arbetet uppenbarligen i afsigt att tillgodogöra sig andra ämnen än stenkol, Konungen skulle ega rättighet att, uppå jordegarens derom framställda yrkande, återkalla koncessionsrätten. Detta stadgande

har jag ansett böra inflyta i § 10 som då borde indelas i moment och erhålla följande lydelse:

10 §.

»1 mom. Den, som erhållit koncession, ege uteslutande rätt att, med de villkor och inskränkningar denna stadga innehåller, inom det område koncessionen omfattar eftersöka samt bearbeta och tillgodogöra sig derstädes befintliga stenkolsfyndigheter äfvensom de eldfasta leror, hvilka i sammanhang med sådana fyndigheter förekomma.

Öfriga på djupet anträffade mineraliska ämnen inom området för koncessionen må äfven af koncessionsinnehafvaren för arbetet användas i den mån sådant är för dess ändamålsenliga bedrivande erforderligt. Hvad sålunda icke användes må innehafvaren af koncessionen ock behålla, så framt det icke af jordegaren mot erläggande af godtgörelse för brytnings- och uppfodringskostnader afhemtas inom sextio dagar efter tillsägelse. Jordegarens rätt i detta afseende utöfvas å kronojord af jordens innehafvare.

2 mom. Visar sig att innehafvare af koncession drifver arbetet på sådant sätt, att detsamma uppenbarligen afser icke eftersökande eller bearbetande af stenkolsfyndighet, utan tillgodogörande af andra ämnen, såsom leror, kalksten, krita, mergel eller dylikt, ankomme det på pröfning af Konungen att koncessionen återkalla, om jordegaren derom väcker påstående inom två år efter utgången af det arbetsår, under hvilket ett sådant förfarande egt rum.

3 mom. Är mineralfyndighet inom området inmutad, vare lag som i 17 § sägs.»

I sammanhang härmed har jag påyrkat att punkten a) 46 § borde erhålla nedanstående lydelse:

»Innehafvare af stenkolsgrufva vare berättigad att bearbeta och tillgodogöra sig äfven de eldfasta leror, hvilka i sammanhang med stenkolsfyndigheten förekomma; dock gälla i tillämpliga delar äfven för denne hvad här ofvan i 10 § mom. 2 är stadgadt.»

Tabell A.

(Enligt Kommerce-Kollegii Berättelser.)

År	Mutsedlar, utfärdade å		Hvilostånd	Hvilostånd:	
	nya fyndig- heter	föret inmutade fyndigheter			
1858	1	—	—	1873	832
1859	7	—	—	1874	2,541
1860	—	—	—	1875	814
1861	—	—	—	1876	2,109
1862	4	3	—	1877	590
1863	4	—	—	1878	683
1864	66	9	—	1879	1,441
1865	6,516	12	—	1880	114
1866	—	235	24	1881	781
1867	271	2,451	509	1882	155
1868	9	1,017	930	1883	124
1869	585	1,706	272		
1870	965	2,898	145		
1871	1,882	5,645	875		
1872	2,780	5,552	556		

Summa beviljade	inmutningar å	nya	fyndigheter		13,080
»	»	»	» äldre	»	19,528
»	»	hvilostånd under åren 1858—1872			3,311
»	»	» » » 1873—1882			10,060

Tabell

utvisande stenkols- och ler-uppfordringens storlek vid

Grundad hufvudsakligast på uppgifter

År	Höganas stenkolsverk		Vallakra stenkolsaktiebolag		Bosarps stenkolsverk		Helsingborgs stenkolsverk	
	Stenkol	Lera	Stenkol	Lera	Stenkol	Lera	Stenkol	Lera
	kub fot	kub.fot	kub.fot	kub.fot	kub.fot	k.fot	kub.fot	kub.fot
1864.....	1,363,181	117,687	2,166	—	—	—	—	—
1865.....	1,507,924	487,385	116,353	48,150	—	—	—	—
1866.....	1,521,038	374,499	118,135	68,015	9,853	—	21,160	20,000
1867.....	1,646,982	351,135	1,650	500	24,153	—	10,800	10,000
1868.....	1,803,456	?	218,835	—	22,370	—	1,600	?
1869.....	1,775,593	327,098	312,570	—	31,904	—	122,692	?
1870.....	1,410,191	289,174	182,892	—	41,000	—	120,000	?
1871.....	1,419,776	217,257	482,814	—	43,000	—	47,000	?
1872.....	1,345,962	276,033	381,876	—	48,000	—	64,422	?
1873.....	1,847,684	184,977	397,284	—	58,000	—	22,320	15,000
1874.....	1,499,423	?	615,468	—	87,040	—	10,500	?
1875.....	1,650,544	222,762	844,603	—	89,500	—	7,143	?
1876.....	1,765,754	774,248	1,045,914	76,908	61,000	—	1,250	?
1877.....	2,188,172	396,694	1,253,100	148,885	54,000	—	—	—
1878.....	2,205,257	572,716	1,294,254	225,120	55,046	—	—	—
1879.....	2,265,899	618,969	1,555,530	264,000	71,078	—	—	—
1880.....	1,930,098	713,975	1,600,560	310,902	76,466	—	—	—
1881.....	1,939,635	704,214	1,807,755	?	91,374	—	—	—
1882.....	2,253,212	805,050	1,983,288	153,507	87,219	—	—	—
1883.....	2,418,180	907,600	2,181,636	314,355	69,519	—	—	—
1884.....	2,488,695	948,940	2,307,618	710,031	83,998	—	—	—

B.

de svenska stenkolsgrufvorna under tiden 1864—1885.

i de officiella Bergmästare-relationerna.

Helsingborgs stenkolsbolag		Nya Skånska stenkolsbolaget m. fl. (Stabbarp)		Kropps aktiebolag		Skromberga stenkolsgrufva		Summa stenkol
Stenkol	Lera	Stenkol	Lera	Stenkol	Lera	Stenkol	Lera	
kub.fot	k.fot	kub.fot	kub.fot	kub.fot	kub.fot	kub.fot	kub.fot	kub.fot
—	—	—	—	—	—	—	—	1,365,347
—	—	—	—	—	—	—	—	1,654,277
—	—	—	—	—	—	—	—	1,670,186
—	—	19,011	3,500	—	—	—	—	1,702,606
6,903	—	75,960	?	—	—	—	—	2,129,124
—	—	—	—	—	—	—	—	2,242,759
—	—	—	—	—	—	—	—	1,754,083
—	—	—	—	—	—	—	—	1,992,590
—	—	—	—	—	—	—	—	1,840,260
—	—	32,800	?	48,398	45,687	—	—	2,406,486
—	—	40,730	92,678	476,449	442,544	—	—	2,729,610
—	—	47,406	87,461	427,785	343,565	—	—	3,066,981
—	—	13,153	75,813	632,325	167,005	174,678	366,000	3,694,074
—	—	7,926	240,471	783,285	169,090	201,954	198,000	4,488,437
—	—	3,798	166,650	701,440	115,865	170,094	?	4,429,889
—	—	2,270	148,862	799,779	125,655	189,624	?	4,884,180
—	—	2,944	240,161	1,037,799	257,785	159,316	?	4,817,759
—	—	3,444	247,257	1,599,186	278,355	192,000	?	5,633,394
—	—	4,025	107,745	2,006,418	258,285	508,836	?	6,842,998
—	—	2,375	?	1,972,494	167,300	660,600	?	7,304,804
—	—	—	—	2,200,811	357,545	792,115	259,610	7,873,237